

**POLITECHNIKA
GDAŃSKA**

WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

Imię i nazwisko studenta: Selina Tarnowska
Nr albumu: 154173
Studia drugiego stopnia
Forma studiów: stacjonarne
Kierunek studiów: Architektura
Specjalność: Architektura (studia w j. polskim)

PRACA DYPLOMOWA MAGISTERSKA

Tytuł pracy w języku polskim: Karkonoski ośrodek charytatywny - adaptacja i rozbudowa kościoła im. Trójcy Przenajświętszej w Starych Jaroszewicach

Tytuł pracy w języku angielskim: Giant Mountains Charity Centre – adaptation and development of the Holy Trinity Church in Stare Jaroszewice

Potwierdzenie przyjęcia pracy	
Opiekun pracy	Kierownik Katedry/Zakładu (pozostawić właściwe)
<i>podpis</i>	<i>podpis</i>
dr inż. arch. Bartosz Macikowski	

Data oddania pracy do dziekanatu:

**OŚWIADCZENIE dotyczące pracy dyplomowej zatytułowanej:
Karkonoski ośrodek charytatywny - adaptacja i rozbudowa kościoła im.
Trójcy Przenajświętszej w Starych Jaroszwicach**

Imię i nazwisko studenta: Selina Tarnowska
Data i miejsce urodzenia: 10.01.1996, Polska
Nr albumu: 154173
Wydział: Wydział Architektury
Kierunek: architektura
Poziom kształcenia: drugi
Forma studiów: stacjonarne

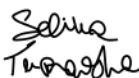
Świadomy(a) odpowiedzialności karnej z tytułu naruszenia przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. 2018 poz. 1191 z późn. zm.) i konsekwencji dyscyplinarnych określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.),¹ a także odpowiedzialności cywilnoprawnej oświadczam, że przedkładana praca dyplomowa została opracowana przeze mnie samodzielnie.

Niniejsza praca dyplomowa nie była wcześniej podstawą żadnej innej urzędowej procedury związanej z nadaniem tytułu zawodowego.

Wszystkie informacje umieszczone w ww. pracy dyplomowej, uzyskane ze źródeł pisanych i elektronicznych, zostały udokumentowane w wykazie literatury odpowiednimi odnośnikami zgodnie z art. 34 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Potwierdzam zgodność niniejszej wersji pracy dyplomowej z załączoną wersją elektroniczną.

Gdańsk, dnia09.11.2020.....

.....
podpis studenta

¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:
Art. 312. ust. 3. W przypadku podejrzenia popełnienia przez studenta czynu, o którym mowa w art. 287 ust. 2 pkt 1–5, rektor niezwłocznie poleca przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego.
Art. 312. ust. 4. Jeżeli w wyniku postępowania wyjaśniającego zebrany materiał potwierdza popełnienie czynu, o którym mowa w ust. 5, rektor wstrzymuje postępowanie o nadanie tytułu zawodowego do czasu wydania orzeczenia przez komisję dyscyplinarną oraz składa zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

WERYFIKACJA DYPLOMU MAGISTERSKIEGO

POD WZGLĘDEM ZGODNOŚCI Z WYTYCZNYMI DYPLOMOWANIA NA WYDZIALE ARCHITEKTURY PG ORAZ ZGODNOŚCI Z ZARZĄDZENIEM REKTORA nr 22/2018 z 20 czerwca 2018 r. ODNOŚNIE WYTYCZNYCH I WYMAGAŃ EDYTORSKICH DLA AUTORÓW PRAC DYPLOMOWYCH LUB PROJEKTÓW DYPLOMOWYCH REALIZOWANYCH NA STUDIACH WYŻSZYCH NA POLITECHNICE GDAOSKIEJ

Nazwisko Imię dyplomanta..... Selina Tarnowska

KRYTERIA	Spełnione / BEZ UWAG	Nie spełnione / UWAGI
Część I – strona tytułowa, wymagania formalne		
Tytuł pracy w języku angielskim	X	o
Wskazanie promotora i jego podpis	X	o
Wskazanie recenzenta	X	o
Oświadczenie o prawach autorskich i dysponowaniem utworem	X	o
Część II – część opisowa dyplomu		
STRESZCZENIE w języku polskim	X	o
ABSTRACT w języku angielskim	X	o
Spis treści	X	o
Wstęp i cel pracy	X	o
Studium problemu 10 -15 stron – min 40 tyś. znaków	X	o
Opis koncepcji	X	o
Bibliografia - przegląd literatury naukowej i zawodowej, wykaz literatury przedmiotu	X	o
UWAGI: charakter naukowy pracy, struktura pracy jako artykułu przeznaczonego do publikacji	X	o komentarz pod tabelą
Część III – część graficzna dyplomu		
Zawartość - min. 8 plansz	X	o
W tym - min. 2 plansze (urbanistyka w dypl. architektonicznych; architektura w urbanistycznych)	X	o
UWAGI: odnośnie zawartości merytorycznej plansz	o bez uwag.	o komentarz pod tabelą

Uwagi *bez uwag*

.....

.....

.....

Data Podpis opiekuna pracy.....

STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszej pracy magisterskiej jest projekt koncepcyjny Karkonoskiego ośrodka charytatywnego z adaptacją i rozbudową kościoła im. Trójcy Przenajświętszej w Starych Jaroszewicach. Jest on efektem przeprowadzonych analiz: spadku religijności wśród młodych ludzi w Polsce, znaczenia i istoty wiary protestanckiej, tworzenia się społeczności religijnych oraz pozareligijnych w Polsce i za granicą oraz studium adaptacji kościołów w Glasgow w Wielkiej Brytanii. Na świecie można zaobserwować spadek religijności wśród osób przed 40 rokiem życia. Według badania przeprowadzonego przez centrum badawczego Pew jest on największy w Polsce. Może to skutkować opustoszeniem wielu kościołów w ciągu najbliższych kilkudziesięciu lat.

Ośrodek charytatywny jest próbą zaprojektowania funkcji godnej dla obiektów po sakralnych. Ruina kościoła ewangelickiego jest idealnym miejscem dla przejęcia funkcji społecznej. Projekt koncepcyjny zakłada przebudowę ruin, budowę nowego kompleksu budynków w otoczeniu kościoła oraz stworzenie ogrodu we wnętrzu kompleksu. Ponadto zaprojektowany został ruchomy mebel, mający na celu uniwersalnie wykorzystanie przestrzeni wewnątrz kościoła.

Słowa kluczowe: kościół, neoromanizm, ewangelicki, protestancki, rewitalizacja, wspólnota, pomoc, charytatywne.

Dziedzina nauki i techniki, zgodnie z wymogami OECD: 2 Nauki inżynierskie i techniczne, 2.1 Inżynieria lądowa, 2.1.b Inżynieria architektury; 6 Nauki humanistyczne, 6.4 Sztuka, 6.4.b Projektowanie architektoniczne

Selina Tarnowska

ABSTRACT

The subject of this MA is a conceptual design of the Giant Mountains Charity Centre; an adaptation and development of the Holy Trinity church in Stare Jarosowice. It is the answer to different analysis: The meaning of protestant beliefs, creation of communities in Poland and other countries, decrease of religiousness amongst young people in Poland and my study of church conversions in Glasgow in the UK. We can observe a rapid drop in religiousness among people aged before 40 years old in the world. Pew Research centre has studied and concluded that this drop is the biggest in Poland. It can lead to abandoning and forgetting many churches within next few decades.

The charity centre is an attempt to design a worthy function for post-religious buildings. Specifically, the ruin of this church is an ideal place to test this adaptation. The project consists of the reconstruction of the ruins, a conceptual design of a new complex of buildings in the church's surroundings and a garden in the middle of the complex. Moreover, I have designed a universal rotatory piece of furniture which is to serve as a crucial part of the renovated church's interior.

Keywords: church, Romanesque revival, evangelical, protestant, revitalization, community, help, charity.

Selina Tarnowska

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP I CEL PRECY	5
2. STUDIUM PROBLEMU	5
2.1. ZNACZENIE RELIGII WE WSPÓŁCZESNYCH CZASACH	5
2.2. RELIGIA I WSPÓLNOTY RELIGIJNE.....	8
2.3. SPOŁECZNOŚCI I WSPÓLNOTY POZARELIGIJNE.....	9
3. STUDIUM PRZYPADKÓW. ADAPTACJE OBIEKTÓW SAKRALNYCH	11
3.1. OBIEKTY MIESZKALNE W WIELKIEJ BRYTANII	12
3.1.1. NIEZNANY DOM JEDNORODZINNY.....	12
3.1.2. FREE CHURCH COLLEGE.....	12
3.1.3. PARK CHURCH	13
3.2. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ W WIELKIEJ BRYTANII.....	14
3.2.1. BARONY KIRK.....	14
3.2.2. HILLHEAD CONGREGATIONAL CHURCH	14
3.2.3. RAMSHORN KIRK	15
3.2.4. TRON KIRK.....	16
3.2.5. ST ANDREW'S IN THE SQUARE	16
3.2.6. QUEEN'S CROSS CHURCH	17
3.2.7. KELVINSIDE PARISH CHURCH.....	17
3.2.8. LANSDOWNE PARISH CHURCH.....	18
3.3. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ W POLSCE.....	19
3.4. EUROPEJSKIE PRZYKŁADY NOWEJ ARANŻACJI WNĘTRZ KOŚCIOŁÓW.....	19
3.4.1. PROJEKT 'YOT' W KOŚCIELE ŚW. MAGDALENY W BRUGGI W BELGII	19
3.4.2. PROJEKT GASTGEBERKLUB W KOŚCIELE ŚW. JOHANNESA W ELLRICH W NIEMCZECH.....	20
4. OPIS OBSZARU PROJEKTOWEGO ORAZ RUIN KOŚCIOŁA IM. TRÓJCY PRZENAJSWIĘTSZEJ	20
4.1. LOKALIZACJA.....	20
4.2. HISTORIA MIEJSCA	23
4.3. OPIS BUDYNKU.....	32
4.4. OPIS DZIAŁKI.....	37
4.5. OPIS ZABUDOWY OTACZAJĄCEJ.....	40
4.6. OCENA STANU OBECNEGO.....	40
4.7. WALORYZACJA.....	41
4.7.1. WARTOŚĆ HISTORYCZNA.....	41
4.7.2. WARTOŚĆ ARTYSTYCZNA	41
4.7.3. WARTOŚĆ NAUKOWA.....	42

4.7.4. KLASYFIKACJA WARTOŚCI ZABYTKOWEJ ORAZ OKREŚLENIE SPOSOBU OCHRONY.....	42
4.8. WYTYCZNE DO PROJEKTOWANIA.....	42
5. OPIS STRATEGII.....	42
5.1. IDEA FUNKCJONALNA.....	42
5.2. RENOWACJA KOŚCIOŁA.....	43
6. OPIS KONCEPCJI ARCHITEKTONICZNO-URBANISTYCZNEJ	44
6.1. PROGRAM FUNKCJONALNY	44
6.2. DECYZJE PRZESTRZENNE	45
6.3. FUNKCJA OBIEKTÓW	49
6.4. ARCHITEKTURA OBIEKTÓW	51
6.5. ROZWIĄZANIA KONSTRUKCYJNO-MATERIAŁOWE	54
6.6. INSTALACJE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE	54
6.7. PRZEBUDOWA KOŚCIOŁA	55
6.8. MAŁA ARCHITEKTURA	56
6.9. ZAGOSPODAROWANIE TERENU.....	56
7. REZULTAT STWORZONEJ STRATEGII	57
8. PODSUMOWANIE	58
8.1. WYKAZ LITERATURY	58
8.2. WYKAZ ILUSTRACJI.....	59
9. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE	61

1. WSTĘP I CEL PRECY

Celem niniejszej pracy magisterskiej jest opracowanie architektoniczno-urbanistycznego projektu ośrodka charytatywnego oraz adaptacji i rozbudowy ruin neoromańskiego kościoła ewangelickiego im. Trójcy Przenajświętszej w Starych Jaroszowicach na Dolnym Śląsku. Obszarem badań stały się podstawy wiary protestanckiej, budowanie wspólnot oraz pielęgnowanie podniosłej funkcji sakralnej przez adaptację i rozbudowę ruin oraz rewitalizację opuszczonego terenu, na którym się znajdują.

Inspiracją dla tego projektu było studium adaptacji obiektów po sakralnych w Glasgow, które wykonałam podczas wymiany z programu Erasmus+ na Uniwersytecie Strathclyde. Natomiast wybór obiektu motywuję jego pięknem i znaczeniem dla regionu.

Niestety nie można przewidzieć co stanie się z setkami kościołów na skutek malejącej liczby wiernych. Niniejszy projekt jest próbą znalezienia funkcji godnej historycznych obiektów sakralnych. W poniższych rozdziałach przedstawione zostały analizy, studia oraz strategia projektowa.

2. STUDIUM PROBLEMU

2.1. ZNACZENIE RELIGII WE WSPÓŁCZESNYCH CZASACH

Na przestrzeni wieków, od średniowiecza przez oświecenie do czasów nowożytnych, kościoł miał znaczącą rolę w Polsce. W całym kraju budowano wiele obiektów sakralnych, w większości katolickich, ale również protestanckich, w różnych stylach: romańskim, gotyckim, renesansowym, barokowym, a także w stylach historyzujących. W Polsce istnieje setki takich obiektów, duża część nadal jest użytkowana w swoim pierwotnym celu. Są one wspaniałą wizytówką minionej świetności kraju, dowodem murowanej architektury, o której nigdy nie powinno się zapomnieć. Niestety jednak istnieje rosnąca liczba ruin, kościołów opuszczonych lub zaniedbanych.

Na przestrzeni ostatnich stu lat w Polsce, jak i w całej Europie można zaobserwować spadek ilości wiernych czujących przynależność do wspólnot religijnych. W 2018 roku Pew Research Center (centrum badawcze Pew) udostępniło badanie zatytułowane *The Age Gap in Religion Around the World* (Różnica wieku w religijności na świecie) (Fig. 1). Opisuje ono różnice w religijności ludzi przed 40 rokiem życia, a ludzi po 40 roku życia oraz bada zjawisko sekularyzacji i laikizacji na świecie porównując religię w krajach zachodnich z krajami trzeciego świata. Ze wszystkich badanych krajów (aż 106!) Polska wyróżnia się jako kraj z największą różnicą procentową, jeśli chodzi o uczęszczanie na msze - tylko 26% osób przed 40 rokiem życia, i aż 55% osób po 40 roku życia (Fig. 3).

Następną przepaść w procentach można zauważyć przy pytaniu “Czy religia jest ważna dla Ciebie?” - dla 16% osób przed 40 rokiem życia oraz dla 40% starszych ludzi jest (Fig. 2). Oba zestawienia pokazują jednoznacznie, że coraz więcej młodych osób odchodzi od religii¹.

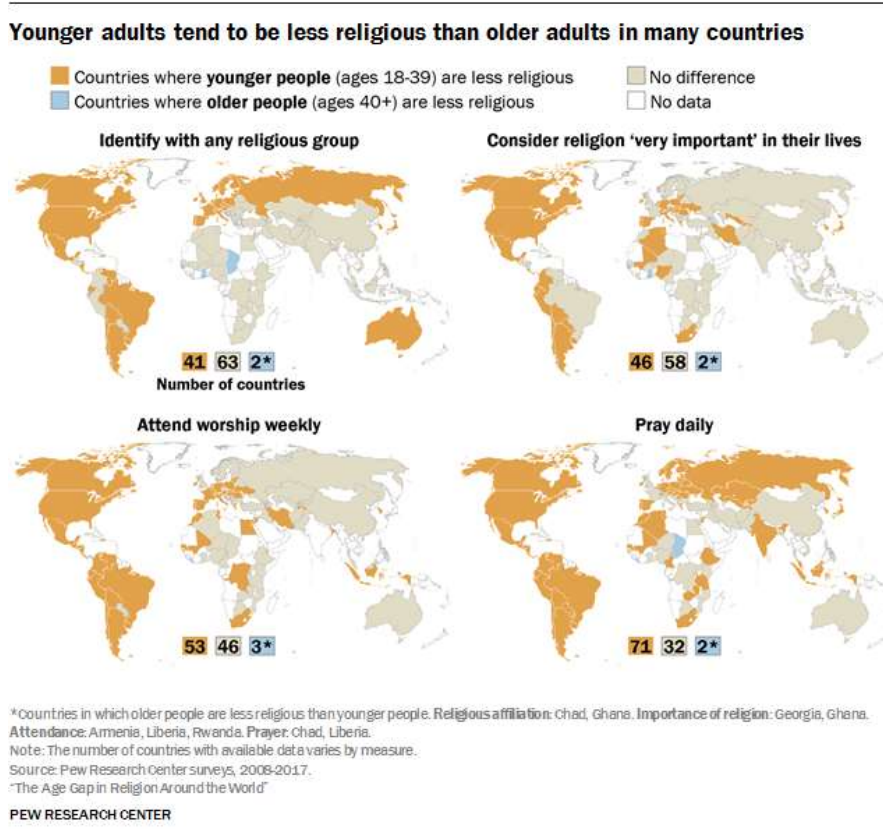

Fig. 1 „Młodzi dorośli są mniej religijni od starszych w wielu krajach”. (zbiory portalu „Pew Research Center www.pewresearch.org”)

¹ (The Age Gap in Religion Around the World 2018)

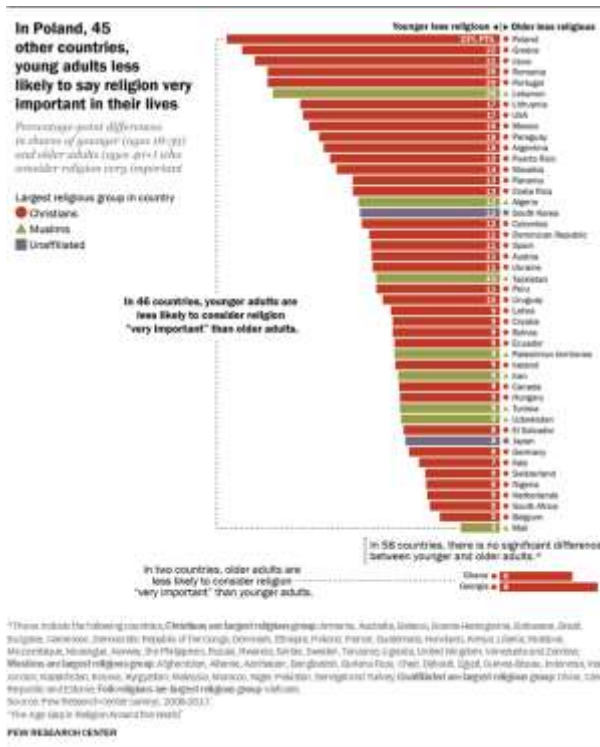

Fig. 2 „W Polsce oraz 45 innych krajach młodzi dorośli coraz rzadziej mówią, że religia jest ważna w ich życiu”. (zbiory portalu „Pew Research Center www.pewresearch.org/”)

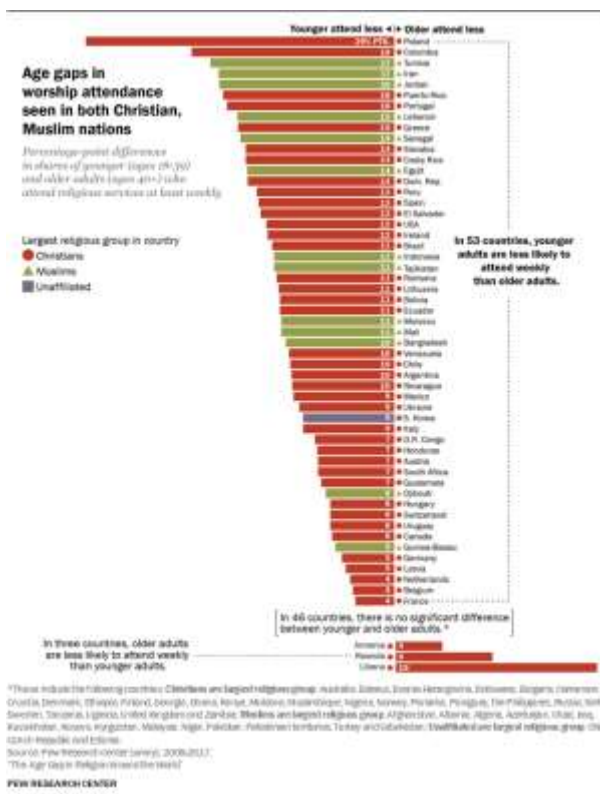

Fig. 3 „Różnica wieku w wiernych uczęszczających na msze widoczna u narodów chrześcijańskich jak i muzułmańskich”. (zbiory portalu „Pew Research Center www.pewresearch.org/”)

Mniej praktykujących wiernych oznacza mniej osób na mszach i zgrupowaniach. Skutkiem czego, jest coraz mniej środków, więc i coraz więcej pustych obiektów co wpływa na ich stopniową degradację. Nie jest łatwo przewidzieć, ile czasu może zająć proces całkowitego opustoszenia kościołów. Jedno jest pewne, dane statystyczne pokazują, że coraz więcej obiektów sakralnych będzie podupadać. Niestety rzadko kiedy jest coś w tej kwestii robione. Wiele osób jest przekonanych, że inna funkcja niż sakralna nie ma prawa bytu w murach kościelnych, w niektórych kręgach jest to niemalże tematem tabu...

2.2. RELIGIA I WSPÓLNOTY RELIGIJNE

„Wspólnota - zbiorowość, oparta na silnych uczuciach, więziach, poczuciu przynależności i bezpieczeństwa. Podtrzymująca wspólną tradycję.”²

„Wspólnota religijna tworzona jest przez jednostki dzielące pewien system wartości i realizujące określone formy praktyki – te ostatnie są jej spoiwem i warunkiem jej istnienia.”³

Protestantyzm miał swój początek w XVI wieku po reformacji⁴. Wyznawcy protestantyzmu przyjmowali nieco inne wartości niż katolicy, lecz bezpodstawnie „wspólnota” była filarem obu religii. Filantropia jest przedstawiona w Starym Testamencie jako jedna z ważniejszych praktyk – wyznacznik moralnego bytu, „zaangażowanie na rzecz sprawiedliwości”⁵. Ta potrzeba, tradycja, kultura istnieje do dzisiaj.

Przykładem są liczne wspólnoty i organizacje religijne. Jedną z nich są kwakrzy, którzy określają siebie mianem przyjaciół. Kwakrzy zrzeszająca ludzi różnych wyznań. Kierują się wiarą w „wewnętrzną prawdę, prostotę, równość wszystkich, niestosowanie jakiegokolwiek przemocy”⁶. Są to ludzie, którzy spotykają się, by modlić się razem, ale też nieść pomoc humanitarną. Są założycielami instytucji charytatywnych na całym świecie tj. American Friends Service Committee w USA oraz Quäkerhilfe w Niemczech.

W XVIII wieku zaczęły powstawać kościelne organizacje charytatywne kierujące się moralami opisanymi w Biblii. Jedną z nich jest YMCA - Związek Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej, założona w Wielkiej Brytanii w 1 poł. XIX wieku. Kolejnym przykładem jest Caritas założony w Niemczech około 80 lat później.

Od reformacji, która miała miejsce w XVI wieku w architekturze sakralnej można było zaobserwować kilka oddzielnych nurtów stylowych, które miały podłoże religijne. Kościoły katolickie były zazwyczaj bardzo bogato zdobione⁷. Od romanizmu występuje w nich wyszukana dekoracja rzeźbiarska i malarska, na fasadach jak i we wnętrzach. Bogactwo osiąga największą skalę w okresie baroku. Mówi

² (Nazwy i terminologia 2013)

³ (Kołodziejska 2016)

⁴ (Encyklopedia PWN 2020)

⁵ (Jan Paweł II 2012)

⁶ (Kwakrzy. Religijne Towarzystwo Przyjaciół 2020)

⁷ (Jaskółka 2011)

się, że był to celowy zabieg kościoła katolickiego mający na celu pokazanie wiernym swojej potęgi i władzy. Widz miał zostać oszołomiony przepychem i dekoratywnością.

Kościoły protestanckie natomiast, różniły się w detalu od katolickich. Niemiecki historyk sztuki Paul Frankl określił protestantyzm 'kultem dla ślepców'. Wierni mieli przywiązywać większą wagę do istoty wiary niż do aspektów wizualnych⁸. Można wywnioskować, że właśnie z tego powodu wnętrza kościołów protestanckich był ubogie w wystroju, ściany pomalowane na białą. Dla ludzi przynależących do tej religii niezmiernie ważna była oszczędność i skromność, rozrzutność i wystawność były potępiane.

Mimo wielu różnic jedna rzecz jest pewna. Kościół jako budynek, katolicki czy protestancki, zawsze był miejscem spotkań dla silnej wspólnoty. Wspólnoty, dla której szczególnie ważne było działanie dobroczynne.

2.3. SPOŁECZNOŚCI I WSPÓLNOTY POZARELIGIJNE

Organizacje kościelne nie są jedynymi wspólnotami zrzeszającymi ludzi. Na świecie istnieje ich mnóstwo, ale to poniższe przykłady najbardziej mnie zaciekały.

Wielka Brytania słynie z pięknych wiejskich krajobrazów. Podczas gdy w Polsce nadal widoczne są zniszczenia dokonane w trakcie II wojny światowej, w angielskich wsiach nie ma po nich śladu. W prawie każdej wiosce istnieje zżyta społeczność. Mieszkańcy bardzo cenią sobie fakt, że są częścią wspólnoty. Razem dbają o teren, sprzątają, odnawiają, organizują wspólne eventy. Mało naukowym dowodem na to, że wspólnota jest ważnym aspektem wiejskiego życia jest angielski program "Ucieczka na wieś" transmitowany przez stację BBC. Dokumentuje on kilka dni z życia mieszkańców miast, którzy planują wyprowadzkę na wieś, podczas których oglądają wybrane wiejskie domy na sprzedaż. Prawie każdy uczestnik programu podkreśla, że wiejskie życie równa się z przynależeniem do czegoś większego. W 2017 roku Northumbria University w Newcastle udostępnił badania na temat angielskich wsi. Wynika z nich, że najbardziej zżyte społeczności istnieją we wsiach, w których jest zlokalizowany pub, czyli wspólne miejsce spotkań⁹. W Polskiej wsi ciężko jest znaleźć pub lub jakiegokolwiek inne tego typu miejsce. Czasem istnieją świetlice lub biblioteki, ale nic nie łączy ludzi tak jak wspólny stół. Dość niewinnym przykładem z popkultury potwierdzającym wyniki badania profesora Ignazio Cabrasa jest angielski serial kryminalny "Morderstwa w Midsummer". Opowiada o perypetiach detektywów walczących z przestępstwami na wsi w fikcyjnym hrabstwie Midsummer. W każdym odcinku przedstawiona jest inna wiejska społeczność, która spotyka się we wspólnej salce, teatrze, kościele i decyduje o losach ogółu. Mimo, że jest to całkowicie fikcyjna opowieść, oparta jest na faktycznym funkcjonowaniu wspólnot.

Poza miejscami, w których od zawsze istniały lokalne społeczności, istnieją miejsca, w których wspólnoty powstały z powodu ekstremalnych warunków w jakich znalazło się miejsce.

⁸ (Szafrńska 2020)

⁹ (Cabras 2017)

W 2005 roku Huragan Katrina zniszczył m.in. Nowy Orlean w stanie Louisiana w USA. Szkody wyrządzone w tym mieście są szacowane na 125 miliardów dolarów. Ponad 200 tysięcy domostw zostało zrównanych z ziemią. Z dnia na dzień 800 tysięcy ludzi zostało bez dachu nad głową. Te nagłe wydarzenia zmobilizowały obywateli USA, ale także ludzi z całego świata, do zjednoczenia się i pomocy. Ponad milion wolontariuszy przyjechało, by odbudować zniszczone miasta. Powstało wiele organizacji charytatywnych, które ich zrzeszają, w tym Make it Right Foundation, Youth Rebuilding New Orleans oraz Sun Valley Institute. Każda z nich łączy ludzi, którzy chcą zmienić świat. Zack Rosenberg, założyciel Sun Valley Institute, w prezentacjach przedstawia początki swojej pracy charytatywnej, jak kilka miesięcy po wydarzeniu zdecydował się na stworzenie organizacji jednoczącej ludzi. Mimo, że od katastrofy minęło już czternaście lat, wolontariusze nadal pracują. Wspólnota nadal prężnie działa i rozwija się, ponieważ jej członków łączy wspólny cel. Nie chodzi tutaj tylko o składanie datków, ale o wkład własnej pracy w wyższym celu¹⁰.

Detroit było jednym z największych centrów przemysłowych na świecie, ale w ostatnich latach jego populacja zmniejszyła się dwukrotnie. Przeogromne przestrzenie opustoszały, nie było chętnych, żeby o nie dbać. Właśnie wtedy, około 10 lat temu, zaczęły powstawać community gardens w Detroit, jednym z nich jest Georgia Street Community Garden. Właśnie tam kilka grządek przypraw i warzyw, zamieniło się w wielki ogród, sady, i budynek spotkań dla lokalnej społeczności. Teren jest własnością miasta, które pozwala mieszkańcom na użytkowanie go za darmo. Mieszkańcy, ludzie najprawdopodobniej nie związani z architekturą czy urbanistyką, dzięki swoim działaniom społecznym wpływają na poprawę jakości miejsca¹¹.

„Ogrody spółdzielcze” Detroit można nazwać przykładem placemaking-u, czyli tworzenia otoczenia przez lokalną społeczność. Decyzje projektowe są podejmowane w konsultacji z użytkownikami, więc tak naprawdę to ludzie są odpowiedzialni za wygląd miejsca. Zawsze liczy się zdanie większości. Projekt nie jest rzeczą stałą tylko zmienną, dostosowaną do potrzeb. Placemaking w czasach współczesnych tworzy wspólnoty i zacieśnia więzy. Kolejnym przykładem dokładnie tego samego zabiegu są ogrody Berlina w dzielnicach Britz i Tempelhof.

Podsumowując, zastanówmy się jak w dzisiejszych czasach tworzy się wspólnota. Jeśli jest wspólny cel, wspólne miejsce spotkań, wspólny stół i jeśli to ludzie razem decydują o formie ww. rzeczy, to tworzy się między nimi więź, co przedstawione zostało na schemacie poniżej (Fig. 4).

W wielu krajach przebudowy i adaptacje kościołów praktykowane były od dawna. Jednym z takich krajów jest Wielka Brytania. Setki kościołów chrześcijańskich znalazły nowe funkcje, przez mieszkalne po kulturowo-rozrywkowe.

¹⁰ (Rosenberg 2017)

¹¹ (Hustwit 2011)

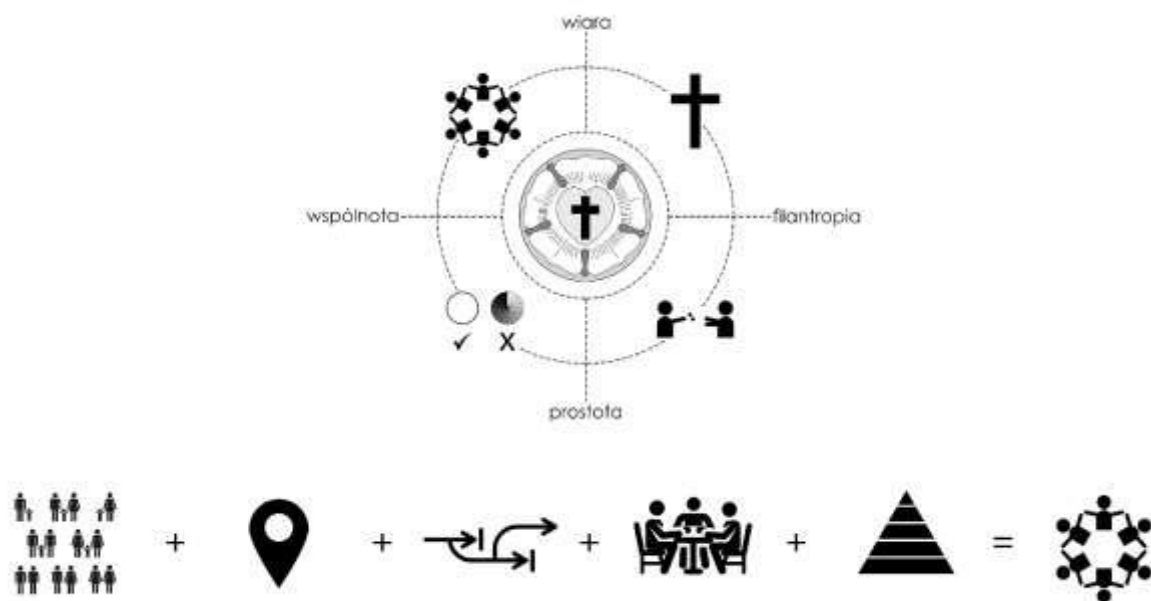

Fig. 4 Diagram pokazujący filary wiary protestanckiej oraz tworzenie się wspólnoty. (autor: S. Tarnowska)

3. STUDIUM PRZYPADKÓW. ADAPTACJE OBIEKTÓW SAKRALNYCH

Historia nowoczesna spopularyzowała adaptacje budynków sakralnych na inne cele. Jednym z pierwszych, istotnych przykładów dziewiętnastowiecznych był kościół św. Genowefy w Paryżu przerobiony przez Napoleona na Panteon – mauzoleum, w którym znajduje się między innymi grobowiec Marii Skłodowskiej-Curie.¹²

Ostatnie dekady były kluczowe w historii adaptowania kościołów. Adaptacji mniej lub bardziej udanych jest coraz więcej we wszystkich krajach Europy. Jednym z krajów, w którym sztuka takiej rewitalizacji została opanowana do perfekcji to Wielka Brytania.

Poniżej przedstawione zostało studium sakralnej zabudowy zaadaptowanej na inne cele w Glasgow w Wielkiej Brytanii, które wykonałam podczas wymiany studenckiej z programu Erasmus+ na University of Strathclyde. Są to głównie obiekty dziewiętnastowieczne, zbudowane w stylach: neoromańskim, neogotyckim oraz neorenesansowym. Prawie wszystkie przykłady są dowodem na to jak w nieszkodliwy sposób można odnowić i przywrócić do życia obiekty, które bez nowatorskich pomysłów architektów nie istniałyby dzisiaj.

¹² (Padberg 2009)

3.1. OBIEKTY MIESZKALNE W WIELKIEJ BRYTANII

Kościóły podzieliłam na kilka kategorii według ich nowej funkcji. Pierwszą z nich są budynki mieszkalne. Nazwy pierwszego obiektu nigdy nie udało mi się znaleźć, ale mimo to zasługuje on na uwagę...

3.1.1. NIEZNANY DOM JEDNORODZINNY

Wolnostojący kościół neogotycki z wieżą stojącą obok nawy głównej przebudowano na dom z dwoma mieszkaniami (Fig. 5). Budynek wygląda na niezmieniony na zewnątrz. Znajduje się w ścisłej zabudowie mieszkaniowej. Prawdopodobnie nawy zostały przedzielone stropem.

Fig. 5 Kościół w Glasgow przebudowany na dom jednorodzinny. (autor: S. Tarnowska)

3.1.2. FREE CHURCH COLLEGE

Następnym przykładem jest Free Church College znajdujący się w dzielnicy West End. Był częścią założenia urbanistycznego Park District (Fig. 6). Budynek w stylu neorenesansowym najpierw został zaadaptowany na szkołę wyższą, a w latach 80. przerobiony na apartamenty¹³. Jest to kolejny obiekt, który z zewnątrz nie wygląda na zmieniony. Jego wnętrze można zobaczyć w Internecie, wygląda bardzo stylowo, niektóre atrybuty funkcji sakralnej zostały zachowane.

¹³ (Ebert, Former Trinity College in Glasgow, Scotland 2016)

Fig. 6 Free Church College. (autor: S. Tarnowska)

3.1.3. PARK CHURCH

Po drugiej stronie ulicy znajduje się następny kościół – Park Church, a raczej to co z niego zostało, czyli neogotycka wieża pomalowana na biało (Fig. 7). Reszta kościoła została zburzona w latach 60-tych, a na jej miejscu zbudowano budynki biurowe. Potem całość została zaadaptowana na mieszkania¹⁴. Wieża odznacza się swoją dbałością o detal na tle bloku mieszkalnego. Nowy obiekt jest do niej przyklejony i dość ją przytłacza. Uważam, że jest to mało udany projekt „przybudówki” kościoła.

Free Church College oraz Park Church zaznaczają się w sylwecie miasta. Ich wieże wraz z wieżami University of Glasgow są widoczne z centrum miasta. Dobrze, że obiekty nie zostały wyburzone, tylko zostało dla nich znalezione nowe zastosowanie.

Fig. 7 Park Church. (autor: S. Tarnowska)

¹⁴ (Ebert, Encircle Photos 2016)

3.2. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ W WIELKIEJ BRYTANII

Kolejną kategorię adaptacji kościołów zalicza się do użyteczności publicznej. Uważam, że w tej kategorii o wiele łatwiej zaadaptować kościół na inny cel, gdyż wiele funkcji wymaga dużej przestrzeni wspólnej, którą były kościoły może zaoferować.

3.2.1. BARONY KIRK

Barony Kirk nie został bardzo przebudowany (Fig. 8). Ten neogotycki kościół z piaskowca jest używany jako sala wykładowa Uniwersytetu Strathclyde oraz wynajmowany na wesela czy koncerty¹⁵. Bryła wyglądała na niezmienioną poza niewielką szklaną dobudówką z nowym wejściem dla studentów. Wnętrze jest oryginalne. Jest to udana adaptacja. Przed ołtarzem zawieszony jest ekran i rzutnik. Siedziska są mobilne. Przestrzeń można wykorzystać na wiele sposobów.

Fig. 8 Barony Kirk. (autor: S. Tarnowska)

3.2.2. HILLHEAD CONGREGATIONAL CHURCH

Kolejna sala wykładowa znajduje się w nieco bardziej zmienionym kościele - Hillhead Congregational Church, neogotyckim budynku z żółtego piaskowca (Fig. 9)¹⁶. Należy on do University of Glasgow. Nawa główna została przerobiona na audytorium. Siedzenia zamontowane są na konstrukcji wyglądającej na lekką i łatwą do rozmontowania. Nawy boczne służą jako obejścia. Z

¹⁵ (Ross 2020)

¹⁶ (Helle 2009)

zewnątrz kościół wygląda na niezmieniony. Wnętrze jest nowoczesne i nieinwazyjne. Według mnie jest to najlepsza adaptacja z mojego studium.

Fig. 9 Hillhead Congregational Church. (autor: S. Tarnowska)

3.2.3. RAMSHORN KIRK

Ramshorn Kirk to neogotycki, dziewiętnastowieczny kościół wykorzystywany jako sala koncertowa (Fig. 10)¹⁷. Wnętrze jest niezmienione.

Fig. 10 Ramshorn Kirk. (autor: S. Tarnowska)

¹⁷ (Ross 2020)

3.2.4. TRON KIRK

Tron Kirk to kościół przebudowany na teatr (Fig. 11). Oryginalna część kościoła, która nadal istnieje jest datowana na XVII wiek¹⁸. W obiekcie znajduje się restauracja z kawiarnią¹⁹.

Fig. 11 Tron Kirk. (autor: S. Tarnowska)

3.2.5. ST ANDREW'S IN THE SQUARE

St Andrew's in the Square jest teraz używany jako sala koncertowa, sala weselna itp. (Fig. 12)²⁰. Z zewnątrz kościół wygląda na niezmieniony. Wnętrze jest pięknie odrestaurowane. Znajduje się w nim również kawiarnia. Funkcjonalnie spełnia potrzeby swojej nowej funkcji. Kościół przypomina wyglądem inny, z Londynu - St Martin in the Fields, który również został zaadaptowany na inny cel. W krypcie londyńskiego kościoła znajduje się teraz restauracja.

¹⁸ (Tron Church (Tron Kirk) 2016)

¹⁹ (Ross 2020)

²⁰ (Ross 2020)

Fig. 12 St Andrew's in the Square. (autor: S. Tarnowska)

3.2.6. QUEEN'S CROSS CHURCH

Queen's Cross Church został zaprojektowany przez Charlesa Mackintosha – wybitnego szkockiego architekta, przedstawiciela secesji w Szkocji (Fig. 13). Obiekt jest wykorzystywany jako muzeum/centrum wystawowe.

Fig. 13 Queen's Cross Church. (autor: S. Tarnowska)

3.2.7. KELVINSIDE PARISH CHURCH

Kelvinside Parish Church to chyba jeden z najbardziej przebudowanych obiektów z tego studium, ciężko stwierdzić czy w dobry sposób (Fig. 14). Z zewnątrz obiekt wygląda na neogotycki. Wnętrze jest całkowicie zmienione. Nawy zostały przedzielone stropami. Na parterze znajduje się restauracja. Pomieszczenie wyłożone jest drewnianymi panelami, przez co przypomina wnętrze statku

pirackiego. Nad nim znajduje się sala weselna. Z kolei w krypcie znajduje się klub taneczny²¹. Z zewnątrz obiekt wygląda bardzo zachowawczo w stosunku do kolorowego wnętrza.

Fig. 14 Kelvinside Parish Church. (autor: S. Tarnowska)

3.2.8. LANSDOWNE PARISH CHURCH

Lansdowne Parish Church również ma przebudowane wnętrze. Parter podzielony jest na teatr oraz część gastronomiczną, jednak zmiany zostały wprowadzone w nieco bardziej subtelny sposób niż w poprzednim przykładzie. Układ jest funkcjonalny. Z wiatrolapu można wejść do dwóch wielkich sal. Wnętrze, poza dodatkowymi ścianami oraz barem, wygląda na niezmienione (Fig. 15).

Fig. 15 Lansdowne Parish Church. (autor: S. Tarnowska)

²¹ (Ross 2020)

Z tego badania można wywnioskować, że nie zawsze trzeba mocno przebudować kościół, żeby znaleźć zastosowanie dla jego wnętrza. Nawy są o wiele bardziej uniwersalne niż można by pomyśleć. Kolumny pozornie dzielą przestrzeń, empory stanowią wspaniałe balkony. Kościoły często stanowią ważny element dla sylwety miasta lub wsi. Dzięki odbudowie zniszczonych obiektów można przywrócić charakter i miejscu (patrzac z perspektywy człowieka) jak i panoramie.

To co jest najważniejsze to funkcjonalność nowego obiektu przy zachowaniu jak największej autentyczności. Niewielkie zmiany są dozwolone. Czasy jak i potrzeby ludzkie się zmieniają, tak więc wymiary i zastosowania przestrzeni również.

Jestem przeciwnikiem dzielenia naw stropami w obiektach użyteczności publicznej. Ma to jedynie czasami sens w architekturze mieszkaniowej. Nawy, witraże, ołtarz to wizytówka każdego kościoła. Jeśli potraktuje się je jako duże pomieszczenie, można zachować charakter miejsca nadając mu nowe życie.

3.3. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ W POLSCE

Mimo, że w Polsce nadal wygląda na to, że użytkowanie budynku sakralnego w innym celu niż pierwotnym potrafi być tematem tabu, to i tutaj znajdują się takie obiekty. Jednym z przykładów jest gotycki kościół ewangelicki św. Piotra i Pawła w Helu. Został on przebudowany na Muzeum Rybołówstwa. Zewnątrz wygląda na niezmieniony, natomiast we wnętrzu widać dużą ingerencję. Nawy podzielono stropem, co jest widoczne przez witraże. Niektórzy powiedzieliby, że jest to wątpliwy zabieg.

3.4. EUROPEJSKIE PRZYKŁADY NOWEJ ARANŻACJI WNĘTRZ KOŚCIOŁÓW

W Europie istnieje wiele nieinwazyjnych projektów wnętrz kościołów. Chciałabym skupić się na dwóch poniższych, gdyż oba pokazują jak ważne jest odzwierciedlenie wiary w projekcie oraz oba są stworzone dla ludzi, głównie lokalnych społeczności.

3.4.1. PROJEKT 'YOT' W KOŚCIELE ŚW. MAGDALENY W BRUGGI W BELGII

Kościół św. Magdaleny to neogotycki budynek, który podupadł w latach 60²². W 2002 roku przestrzeń została całkowicie przeistoczona. Mimo, że kościół nadal wygląda na to, że jest w złym stanie konserwatorskim, to zapewne jest zabezpieczony. Co roku w nawie głównej znajduje się nowa instalacja. Jedynym stałym elementem jest huśtawka zawieszona w łuku tęczowym. Projekt ten nazywa się YOT. Instalacje są odzwierciedleniem biedy w jakiej żyli parafianie²³.

Brugię odwiedziłam w 2019 roku. Nawa główna przeistoczona została w basen papierowych samolotów origami. Odwiedzający byli poproszeni o stworzenie własnych i dodanie ich do instalacji.

²² (The Open Churches Foundation 2020)

²³ (yot.be 2020)

Huśtanie się na huśtawce było magicznym doznaniem. Po raz pierwszy zobaczyłam w ten sposób wnętrze kościoła. Obdarte mury prosiły się o uwagę. Przede mną turyści „puszczali” swoje samoloty. Scena ta wyglądała prawie jak alegoria odnowienia i zmartwychwstania.

Zostawienie kościoła w surowym stanie było zdecydowanie odważnym zabiegiem. Jednak dzięki temu, widać jak ważna jest pamięć i atencja, której obiekty te zdecydowanie potrzebują.

3.4.2. PROJEKT GASTGEBERKLUB W KOŚCIELE ŚW. JOHANNESA W ELLRICH W NIEMCZECH

Projekt, który był częścią EKM oraz IBA Thüringen zaskakuje swoją prostotą. Była to tygodniowa instalacja w jednym z gotyckich kościołów Ellrich²⁴. Projekt składał się ze ścianki dzielącej wnętrze na dwie strefy, wykonanej z krzeseł! Na zewnątrz umieszczony został grill. Dodatkowo została zbudowana lada łącząca siedziska z dworem – podajnik. Dzięki tej prostej instalacji wnętrze kościoła zostało przerobione na jadalnię, przestrzeń do spędzenia wieczoru, zjedzenia obiadu lub kolacji.

Pokazuje on jak niewiele trzeba, by użyć przestań bez radykalnego zmienienia obiektu sakralnego. Interwencja składała się głównie z lada na jedzenie, a dzięki niej kościół zaczął tętnić życiem.

4. OPIS OBSZARU PROJEKTOWEGO ORAZ RUIN KOŚCIOŁA IM. TRÓJCY PRZENAJSWIĘTSZEJ

4.1. LOKALIZACJA

Ruiny kościoła ewangelickiego im. Trójcy Przenajświętszej znajdują się we wsi Stare Jaroszwice (*Alt Jäschwitz*) na terenie wyżynnym, w województwie dolnośląskim, pod Bolesławcem, około 50 km od granicy polsko-niemieckiej. Jest to niewielka wieś co widać na poniższych mapach (Fig. 17). Jest otoczona polami (Fig. 18). Zabudowa jest głównie mieszkaniowa. Zabudowa jest zagrodowa (lub gronowa).

²⁴ (ON/OFF 2018)

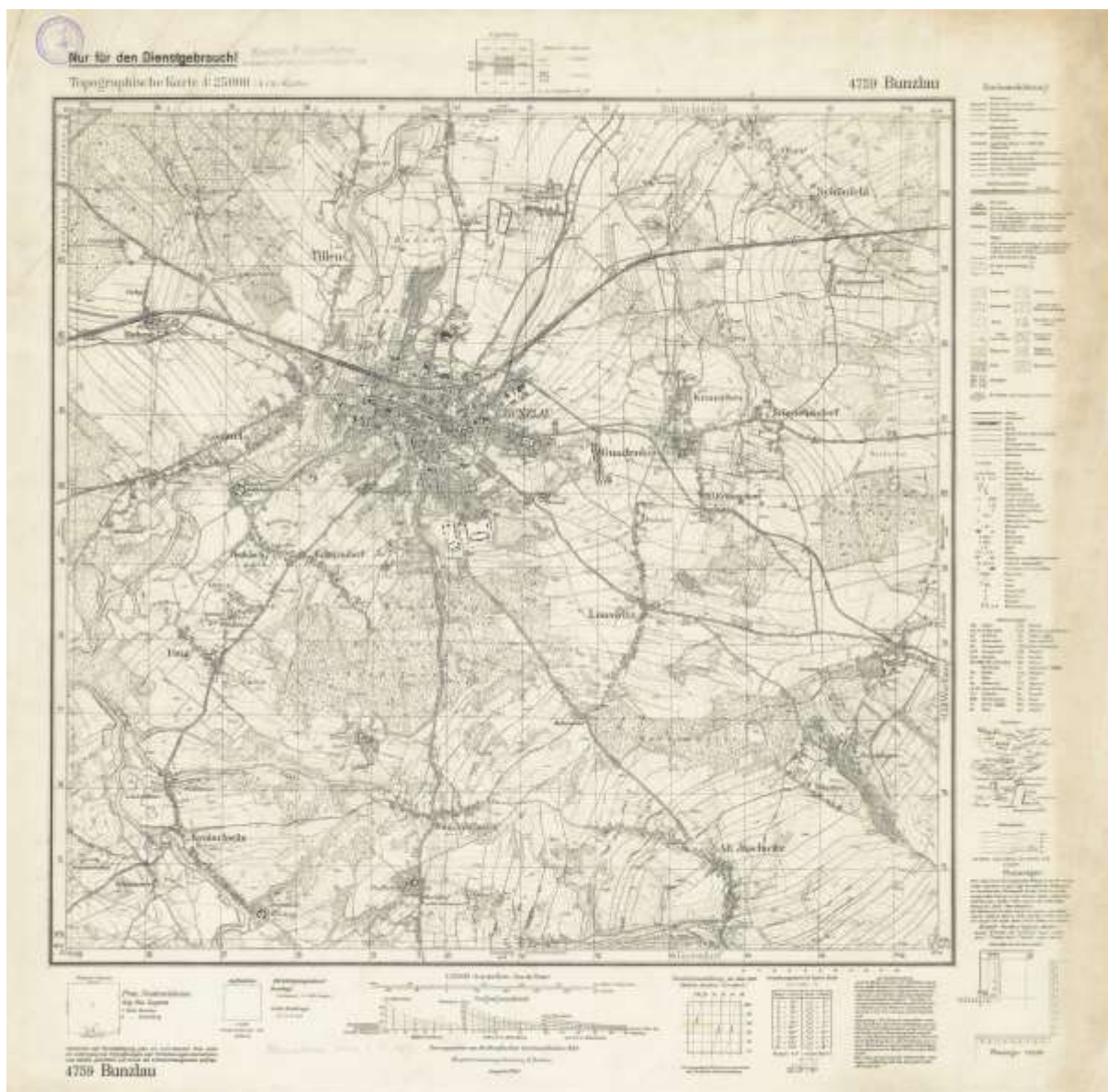

Fig. 16 Mapa Bolesławca i okolic z 1943 roku. (nie w skali) (zbiory portalu „Archiwum Map Zachodniej Polski mapy.amzp.pl”)

Fig. 17 Powiększona mapa Bolesławca z 1843 roku – Stare Jaroszewice. (nie w skali) (zbiory portalu „Archiwum Map Zachodniej Polski mapy.amzp.pl”)

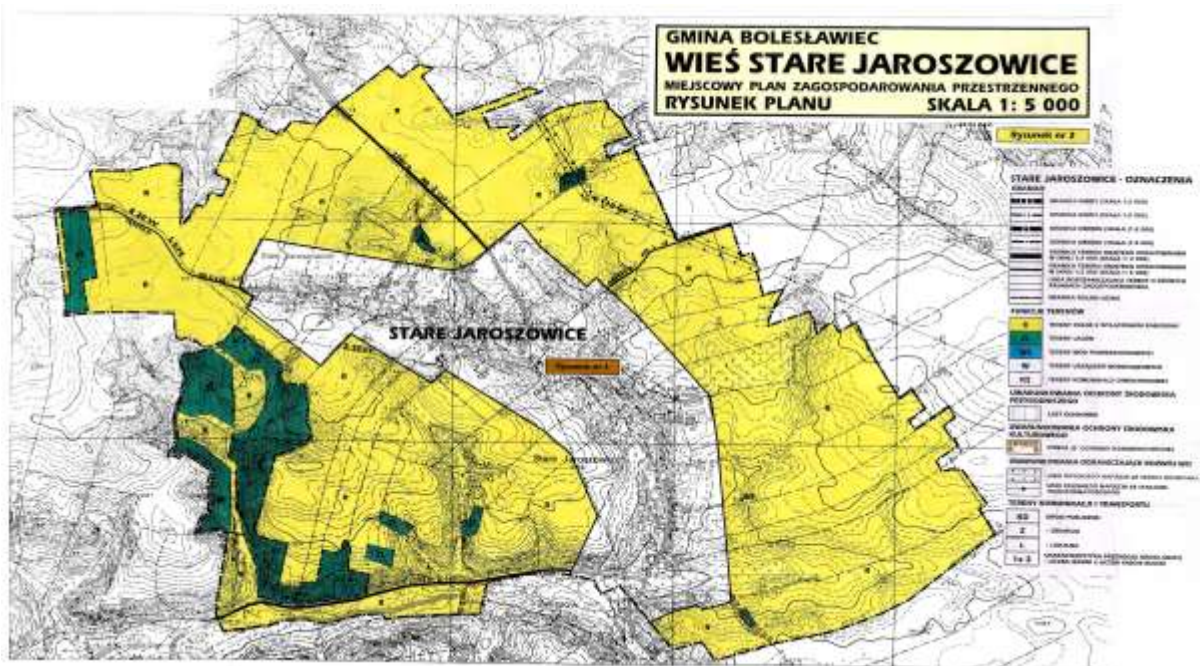

Fig. 18 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Stare Jaroszewice. (nie w skali) (zbiory Urzędu Gminy Bolesławiec)

Kościół zbudowano na wzniesieniu po wschodniej stronie drogi łączącej Chmielno z Bolesławcem. Bryła budynku stanowi dominantę kompozycyjną w sylwecie wsi.

Kompleks składa się z kamiennego kościoła oraz pozostałości po starym cmentarzu ewangelickim.

4.2. HISTORIA MIEJSCA

W XIX wieku na Dolnym Śląsku pracowało wielu lokalnych architektów (cały obszar należał do Królestwa Prus tak, więc językiem urzędowym był niemiecki). Jednym z nich był Engelhardt Gansel znany z projektów w stylu neoromańskim i neogotyckim. Jednym z jego zrealizowanych projektów jest wiadukt w Bolesławcu (Fig. 19). Wyglądem nawiązywał do twórczości niektórych berlińskich architektów pierwszej połowy XIX wieku między innymi z kręgu Friedricha Augusta Stülera. Zaprojektował on wiele obiektów historyzujących, w tym przykłady przedstawione poniżej (Fig. 20, Fig. 21, Fig. 22).

Fig. 19 Most kolejowy na rzece Bóbr w Bolesławcu projektu architekta Engelhardta Gansela. 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Fig. 20 Zamek w Schwerinie (Niemcy) to neorenesansowy przykład twórczości Friedricha Augusta Stülera. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 21 Kolejny projekt Stülera - Alte Nationalgalerie, Berlin. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 22 Friedrich August Stüler - Neues Museum. (autor: S. Tarnowska)

W XVIII wieku w Starych Jaroszewicach funkcjonował drewniany kościół. W latach 1842-1844 na jego miejscu powstał neoromański kościół im. Trójcy Przenajświętszej z piaskowca projektu Engelhardta Gansela²⁵. Pierwszy remont miał miejsce w 1855²⁶. Obok kościoła znajdowały się budynki plebanii, które nie zachowały się.

Według relacji mieszkańców po 1945 roku kościół został wyremontowany i zamieniony na kościół katolicki, jednak funkcjonował krótko i szybko przestał być używany²⁷.

Od drugiej połowy XX wieku obiekt zaczął popadać w ruinę.

²⁵ (Roczek 2014)

²⁶ (Paulina Jarosz 2013)

²⁷ (Kościół ewangelicki (ruina) 2020)

Fig. 23 Kościół w Starych Jaroszwicach – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Fig. 24 Pocztaówka litograficzna przedstawiająca Stare Jaroszewice – 1904. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Fig. 25 Kościół ewangelicki w Starych Jaroszewicach – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Fig. 26 Kościół ewangelicki w Starych Jaroszewicach – 1914. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Fig. 27 Kościół ewangelicki w Starych Jaroszewicach – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Fig. 28 Kościół ewangelicki – 1 poł XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)

Na powyższych zdjęciach oraz pocztówkach widać, że kościół ewangelicki był chlubą wsi, górował nad innymi obiektami strzelistą iglicą, zaznaczał się w sylwecie (Fig. 23, Fig. 24, Fig. 25, Fig. 26, Fig. 27, Fig. 28).

Obiekt posiada białą kartę. Cmentarz przykościelny został wpisany do rejestru zabytków. W Archiwum Państwowym we Wrocławiu zachowała się dokumentacja po niemiecku z czasów, gdy teren należał do Prus. Głównie są to akta dokumentujące liczbę wiernych uczęszczających na msze na przełomie XIX i XX wieku (Fig. 29). Są w nich zawarte informacje typu: liczba urodzonych dzieci, ilość dorosłych itp. (Fig. 30, Fig. 31, Fig. 32). Parafia nigdy nie była duża, ale przez prawie sto lat prężnie działała. Poza tabelami statystycznymi w archiwum można znaleźć również listy.

Fig. 29 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.

Fig. 30 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.

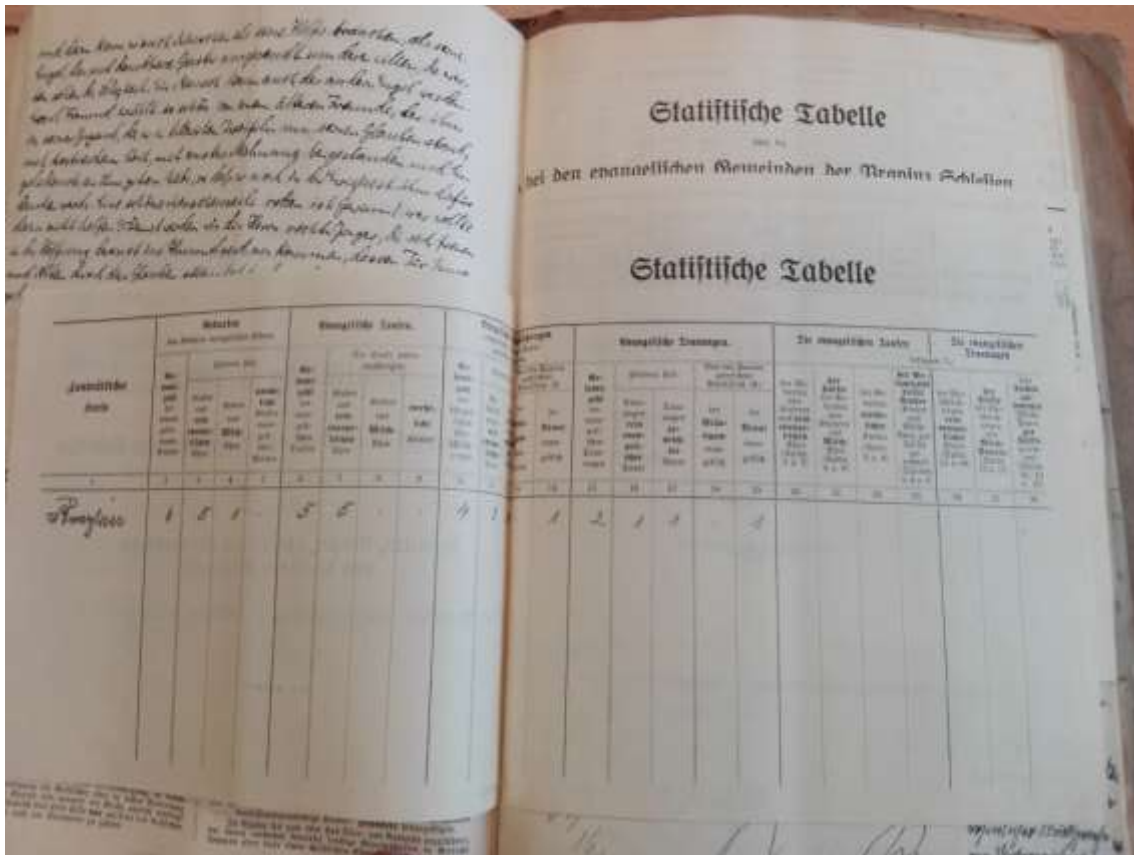

Fig. 31 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.

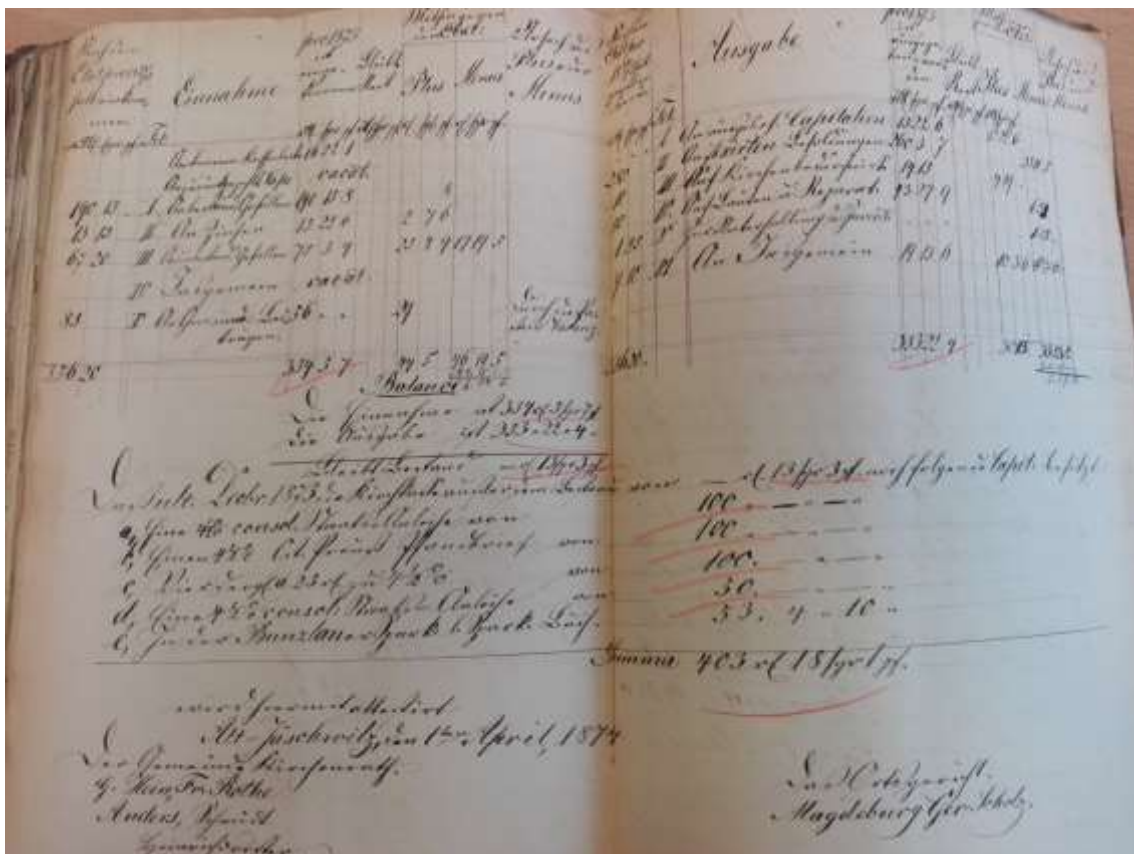

Fig. 32 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.

4.3. OPIS BUDYNKU

Fig. 33 Fasada zachodnia. (autor: S. Tarnowska)

Budynek ma prostą, zgrabną bryłę. Jest spójny i symetryczny. Składa się z korpusu nawowego, nawy głównej, dwóch wąskich naw bocznych z emporami oraz pseudo transeptu, z wieżą w fasadzie frontowej oraz prezbiterium (Fig. 33).

Na ścianach bocznych korpusu nawowego okna ułożone są w dwóch rzędach, w obu po trzy, wszystkie zamknięte są pełnymi łukami oraz osadzone w uskokowych obramieniach. Otwory okienne dolnego rzędu są mniejsze – wymiarów 140cm x 225cm. Okna górnego rzędu są w stosunku do nich wydłużone i nieco szersze, wymiarów 200cm x 430cm. Oparte są na wspólnym gzymsie (Fig. 34).

W ryzalitach (pseudo transept od północy, dwie spiralne klatki schodowe od południa) znajdują się niewielkie biforia, rozdzielone czworobocznymi filarkami, osadzone na gzymsie (Fig. 38). W ścianach wieży znajdują się biforia oraz różnych rozmiarów rozety.

Fig. 34 Fasada północna. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 35 Tablica nad wejściem do obiektu. (autor: S. Tarnowska)

Wejście główne znajduje się od zachodu, na osi wieży. Pierwotnie istniał przy niej istniał okrągłocanny portal kamienny. Nie istnieje jednak dokumentacja opisująca jego formę. Nad otworem wejściowym znajduje się tablica fundatorska z napisem łac. *'Dei trinunius honorem Fri-derici Guilielmi IV, Borussiae regis, munifi-centia hujusque ecclesiae evangelicae sumtibusanno MDCCCXLIV exstructum'* - "Ta świątynia ku czci Boga w trójcy jedynie dzięki hojności Fryderyka Wilhelma IV, króla Prus, jako kościół ewangelicki została w roku 1844 zbudowana."²⁸

Elewacje zostały wykonane z ciosów kamiennych z piaskowca. Ściany artykułowane są lizenami. Budynek ma bardzo zróżnicowane detale stylowe m.in. fryzy arkadkowe, gzymsy i lizeny.

We wnętrzu nawy boczne oddzielone są od nawy głównej ośmiobocznymi filarami zwieńczonymi arkadami. W nawach bocznych znajdują się jednokondygnacyjne empory, do których jest dostęp z dwóch symetrycznych, spiralnych klatek schodowych w zachodniej części kościoła.

Fig. 36 Wnętrze. Widok na prezbiterium. (autor: S. Tarnowska)

²⁸ (Kościół ewangelicki (ruina) 2020)

Fig. 37 Wnętrze widok na chór oraz wieżę. (autor: S. Tarnowska)

Nawa główna zakończona jest pięcioboczną absydą zwieńczoną sklepieniem oraz przykrytą dachem wielospadowym (Fig. 36). Nad korpusem nawowym znajduje się odkryta więźba dachowa, natomiast w wieży stropy (Fig. 39). Korpus nawowy przykryty jest dwuspadowym dachem, natomiast wieża była przykryta ośmioboczną iglicą, która zawałiła się (Fig. 37). Dachówki są ceramiczne.

Elementami konstrukcyjnymi świątyni są ściany zewnętrzne. Nie ma przypór.

Fig. 38 Pseudo transept. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 39 Pozostałości więźby dachowej. (autor: S. Tarnowska)

4.4. OPIS DZIAŁKI

Działka, na której stoi budynek jest w kształcie wieloboku zbliżonego do prostokąta, wymiarów 32m x 48m x 23m x 44m. Obiekt nie jest orientowany na wschód; dłuższą osią równoległą do dłuższej osi działki (północny wschód - południowy zachód).

Topografia działki ukazuje szczyt wzgórza. Różnica wysokości terenu między najwyższym, a najniższym punktem jest niewielka - około 20cm (Fig. 40). Zielenią dominującą to samosiejki wewnątrz ruin obiektu oraz lipy drobnolistne.

Działki dookoła pokryte są lasami oraz polami. Spadek terenu na nich jest już dużo większy - do około 10 metrów.

Z działki rozpościera się widok na widowiskowe Karkonosze (Fig. 41).

Poniższe mapy pokazują podział własnościowy terenu oraz topografię (Fig. 42, Fig. 43). Obszar projektowy został wybrany tak, aby jak najlepiej odpowiedzieć na problem projektowy. Dane o dokładnym podziale administracyjnym wsi nie są dostępne.

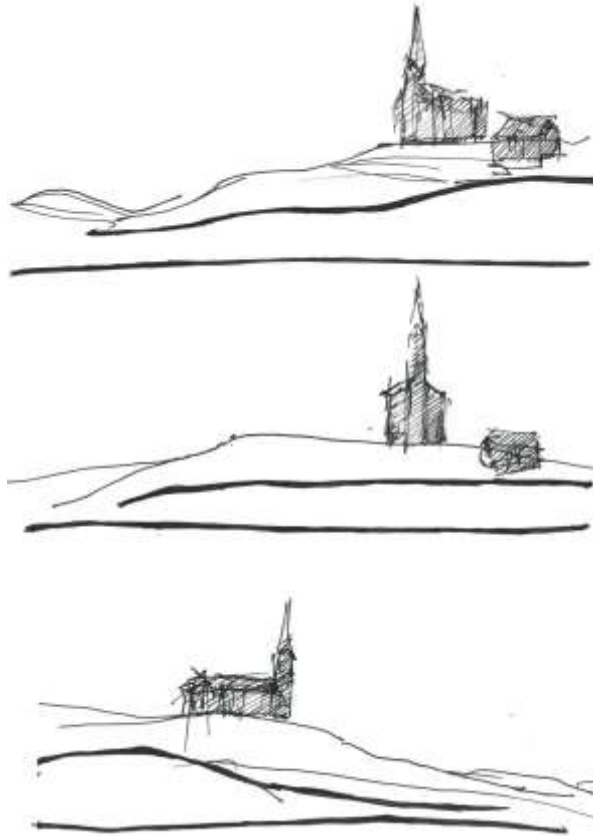

Fig. 40 Przekroje przez wzgórze, na którym stoi kościół. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 41 Widok na Karkonosze ze Starych Jaroszewic. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 42 Mapa terenu projektowego. (nie w skali) (zbiory Starostwa Powiatowego w Bolesławcu)

Fig. 43 Mapa terenu projektowego z warstwicami. (nie w skali)

4.5. OPIS ZABUDOWY OTACZAJĄCEJ

Obiekty w najbliższej okolicy ruin kościoła mają bardzo prostą formę. W większości są to budynki mieszkalne, dwukondygnacyjne na planie prostokąta z dachem dwuspadowym o nachyleniu $\sim 30^\circ - 40^\circ$ ustawione kalenicą równoległe do osi jezdni (Fig. 44), część z nich usytuowana w zabudowie zagrodowej.

Zabudowa jest luźno rozproszona na terenie całej wsi.

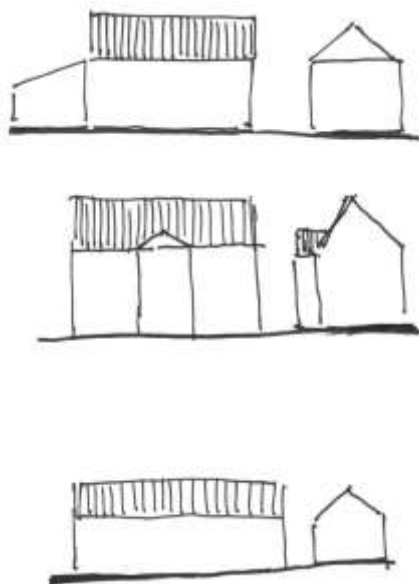

Fig. 44 Porównanie zabudowy istniejącej. (autor: S. Tarnowska)

4.6. OCENA STANU OBECNEGO

Kościół jest ewidentną ruiną. Obecny stan techniczny pozostawia wiele do życzenia. Ściany zewnętrzne stoją, jednak są w nich widoczne ubytki w kamieniu. Brakuje również parapetów. Obecnie nie ma śladu po oknach (witrażach) ani drzwiach. Stolarka okienna zachowała się w jednym oknie prezbiterium. Kolumnienki w części biforiów zawaliły się, przez co na pierwszy rzut oka wyglądają jak gotyckie łuki tudorowskie.

Portyk wejściowy nie istnieje. Nad otworem wejściowym zachowała się tablica fundatorska.

Wnętrze było wystawione na działanie czynników atmosferycznych przez wiele lat, co jest niestety widoczne. Tynk widoczny miejscami, ale na większości ścian widoczna nadal różowa, żółta i niebieska farba. Przy wejściu zachowały się napisy: „Eingang zur Ruhe” i „Erbaut im Jahre der Heiler 1855”. Fragmenty sufitu w wieży odpadły. Widoczny jest tam tynk na siatce trzcinowej. Nie wiadomo czy kolor ścian jest z okresu protestanckiego czy katolickiego działania kościoła.

Ołtarz nie istnieje. Na ścianie prezbiterium stworzone zostało geometryczne malowidło, wygląda na współczesne. Sklepienie prezbiterium nienaruszone.

Obie klatki schodowe prowadzące na wieżę zawaliły się. Po pozostałościach tylko jednej z nich można wejść na poziom empor, które nie przetrwały próby czasu. W wewnętrznej stronie muru widoczne są otwory, w których musiały być zakotwione ich belki stropowe.

Na szczycie trzykondygnacyjnej wieży zachował się mechanizm zegarowy i skorodowane tarcze. Stropy nie są na tyle wytrzymałe by po nich chodzić. Nie istnieje iglica wieży.

Większość dachu zapadła się do wnętrza. Kilka krokwi nadal istnieje tak, więc kąt nachylenia połączeń dachowych jest znany.

Posadzki nie ma. W całym wnętrzu rośnie roślinność. Mimo zniszczeń bryła obiektu pozostaje zdefiniowana. Zarys w planie wygląda na niezmienny.

Cmentarz został częściowo zdewastowany.

Inwentaryzacja architektoniczna została wykonana przeze mnie z pomocą trzech studentów z wymiany Erasmus+ z uczelni macierzystej University of Lincoln w Wielkiej Brytanii: Jasmine Howarth, Zachariah Craig, James Robertson.

4.7. WALORYZACJA

4.7.1. WARTOŚĆ HISTORYCZNA

- ◁ **Cechy stylowe** - Obiekt ma zdecydowanie dużą wartość historyczną. Jest to dziewiętnastowieczny kościół neoromański, przepiękny przykład historyzmu w Polsce.
- ◁ **Projektant** - Lokalny architekt Engelhardt Gansel zaprojektował więcej obiektów w tym stylu na Dolnym Śląsku.
- ◁ **Wartość edukacyjno-pamiętkowa** - Kościół mimo swojego złego stanu technicznego ma zachowane ciekawe detale architektoniczne takie jak tablica fundatorska czy cytaty z Biblii zapisane na ścianach.

4.7.2. WARTOŚĆ ARTYSTYCZNA

- ◁ **Walory kompozycyjne w kontekście urbanistycznym** - Sylweta budynku stanowi dominantę kompozycyjną dla całej wsi.
- ◁ **Walory kompozycyjne samego obiektu** - Kompozycja obiektu opisana powyżej.
- ◁ **Walory estetyczne, warsztatowe** - Elewacje zostały wykonane z ciosów kamiennych z piaskowca. Budynek ma bardzo zróżnicowane, acz skromne detale stylowe m.in. fryzy arkadkowe, gzymsy, lizeny. Ponadto zbudowany został wśród widowiskowej scenarii Karkonoszy.
- ◁ **Walory estetyczne wnętrza** - Wnętrze opisane powyżej.

4.7.3. WARTOŚĆ NAUKOWA

- ◁ **Stopień integralności obiektu** - Ruina budynku zachowana jest w umiarkowanie dobrym stanie. Zarys obiektu jest widoczny.
- ◁ **Autentyzm substancji i idei** - Jest to wizytówka wiary na Dolnym Śląsku w XIX wieku. Jest to jeden z wielu kościółków ewangelickich zachowany w lepszym lub gorszym stanie w tamtym rejonie.
- ◁ **Unikatowość** - Obiekt jest unikatowy. Nawiązuje formą do średniowiecznych kościołów romańskich, ale jednocześnie podporządkowuje się do potrzeb innej religii.
- ◁ **Dzieło wybitnego architekta** - Definitywnie jest to dzieło jednego z wybitnych architektów Dolnego Śląska.
- ◁ **Nowatorstwo rozwiązań** - Brak informacji.
- ◁ **Miejsce w rozwoju historycznym architektury i kultury** - Brak informacji. Prawdopodobnie nie uczestniczył w nim, skoro funkcjonował tylko przez około sto lat.

4.7.4. KLASYFIKACJA WARTOŚCI ZABYTKOWEJ ORAZ OKREŚLENIE SPOSOBU OCHRONY

Budynek jest zakwalifikowany do grupy A - wpisano go do rejestru zabytków.

4.8. WYTYCZNE DO PROJEKTOWANIA

- Wytyczne dla obiektu istniejącego:
 - Ruiny kościoła muszą być odbudowane w formach oryginalnych. Zaleca się odbudowę dachu, iglicy, posadzek.
 - Dopuszcza się projekty nowego wnętrza oraz przebudowy struktury o małej skali.
- Wytyczne dla nowej kubatury:
 - Wysokość budynku nie może przekraczać wysokości kalenicy obiektu istniejącego.
 - Kolorystyka elewacji powinna wpisywać się w otoczenie.
- Wytyczne dla obszaru projektowego:
 - Zaleca się konserwację ruin cmentarza ewangelickiego.
 - Zaleca się zachowanie istniejącej topografii.
 - Zaleca się zachowanie istniejącego dojazdu.

5. OPIS STRATEGII

5.1. IDEA FUNKCJONALNA

W murach kościoła oraz na terenie go otaczającym powstanie Ośrodek charytatywny. Ta funkcja jest kwintesencją wartości protestanckich – wspólnoty i filantropii.

Kościół protestancki podkreśla, iż wagę w życiu śmiertelnym mają czyny. Dla ludzi przynależących do tej religii niezmiernie ważna jest oszczędność i skromność, rozrzutność i wystawność jest potępiane. Stara funkcja ma swoje odzwierciedlenie w nowej. Ośrodek charytatywny

pozwole wyznawcom tej wiary wypełniać swoją misję, innych użytkowników będzie uczyć o dobroczynności. Funkcja obiektu podkreśla to, jak ważne jest pomaganie innym.

Obiekt ten będzie łączył w sobie funkcje ważne dla potrzebujących: spanie, spożywanie posiłków, wspólne spotkania, samorozwój oraz pracę.

Drugim celem Ośrodka charytatywnego będzie stworzenie przestrzeni przyjaznej dla tworzenia się społeczności. Społeczności tworzą się, gdy ludzie mają: wspólny cel (pomoc), wspólną przestrzeń, którą sami kształtują, wspólny "stół" - miejsce integracji. Tak więc, w obiekcie znajdzie się miejsce na rozwijanie każdej z tych dziedzin, a mianowicie, sad, poletko jako miejsce kreowane przez użytkowników oraz kuchnię i jadalnię korzystające z własnych wyrobów, zraszające ludzi przy jednym stole.

W moim projekcie koncepcyjnym postaram się również nawiązać do Hierarchii potrzeb. Według Masłowa istnieje pięć grup różnego typu potrzeb, które motywują człowieka do działania.

- Najbardziej podstawową grupą są potrzeby fizjologiczne tj. pożywienie, odzież, schronienie. Moją odpowiedzią na te potrzeby są trzy budynki projektowanego kompleksu: kuchnia z jadalnią, sypialnie oraz łazienka.
- Drugą grupą jest potrzeba bezpieczeństwa. Nie chodzi tu tylko o bezpieczeństwo osobiste, ale również ekonomiczne oraz zdrowotne. Trzecia grupa to potrzeba przynależności, czyli posiadanie rodziny, przyjaciół, partnera. Obie potrzeby zaspokojone będą dzięki przebudowie kościoła na salę spotkań.
- Kolejna grupa to potrzeba uznania. Ostatnią grupą jest potrzeba samorealizacji. Budynek coworkingu sprawi, że użytkownicy miejsca będą mogli szukać nowych zainteresowań, które uszczęśliwiają ich oraz przedstawiać efekty swojej pracy innym.

Chciałabym, by mój projekt koncepcyjny pokazał jak bardzo wielu ludziom potrzebna jest pomoc, a jak niewielu z nich ją otrzymuje. Jeśli ludzie pomagają sobie, zacieśniają między sobą więzy to są w stanie stworzyć razem imponujące rzeczy. Status materialny nie powinien być wyznacznikiem statusu społecznego.

5.2. RENOWACJA KOŚCIOŁA

W kościele odbudowane zostaną dach, iglica oraz empory. Ponadto, naprawione zostaną stolarka, schody oraz podłogi. Nie odbudowany zostanie portal wejściowy, gdyż nie istnieją żadne informacje na temat jego wyglądu.

Dobudowana zostanie winda umożliwiająca zwiedzenie empory osobom niepełnosprawnym.

Zostanie zaprojektowana stolarka okienna i drzwiowa.

Do wschodniej elewacji zostanie pobudowana dobudówka.

6. OPIS KONCEPCJI ARCHITEKTONICZNO-URBANISTYCZNEJ

6.1. PROGRAM FUNKCJONALNY

Kompleks składać się będzie z czterech oddzielnych budynków, sadu oraz poletka dla ok. 300 osób. Jedynym obiektem istniejącym jest kościół. Reszta obiektów to budynki nowoprojektowane: budynek biurowy, coworking, kuchnia z jadalnią, sypialnie oraz łazienki (Fig. 45, Fig. 46).

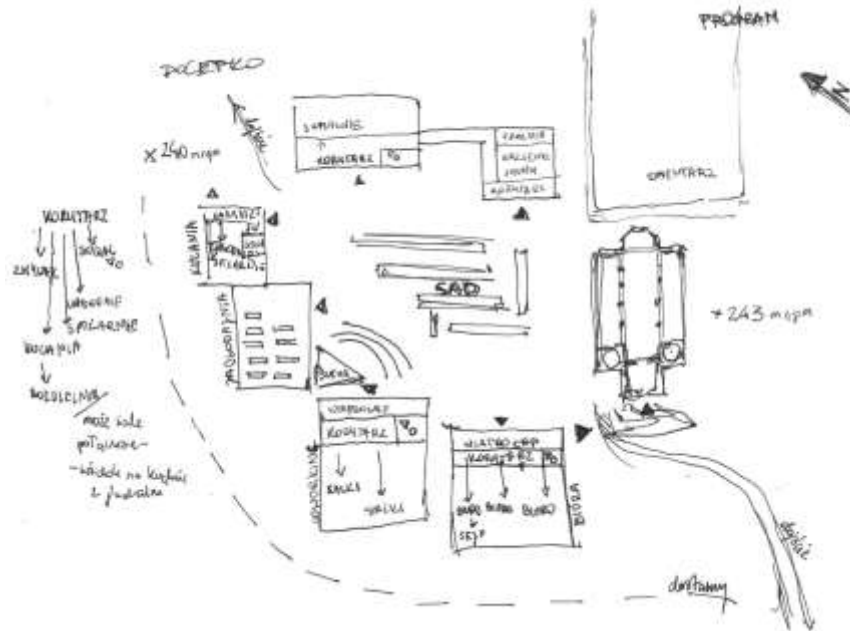

Fig. 45 Początkowy program nowoprojektowanej zabudowy. (autor: S. Tarnowska)

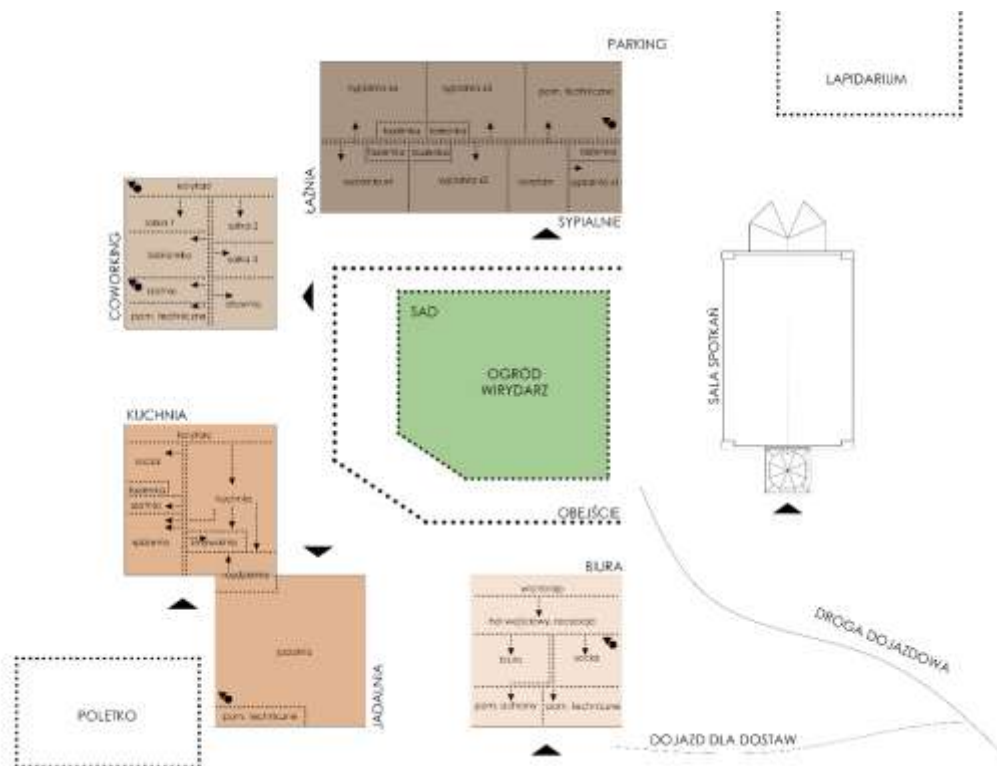

Fig. 46 Ostateczny program nowoprojektowanej zabudowy. (autor: S. Tarnowska)

6.2. DECYZJE PRZESTRZENNE

Zakres terenu projektowego został przyjęty na potrzeby koncepcji. Nie istnieją szczegółowe dane na temat własności czy przeznaczenia gruntów.

Nowoprojektowane obiekty znajdują się na planie zbliżonym do litery „u”, tworząc układ przypominający krużganki z wirydarzem obok odbudowanego kościoła lub układ zagrodowy. Główna oś kompozycyjna kompleksu jest równocześnie jedną z dwóch głównych osi kompozycyjnych kościoła. Odległości między resztą osi to szerokości różnych części kościoła: ryzalitów i prezbiterium. Dominantą wysokościową jest oczywiście wieża kościoła.

Nowoprojektowane budynki są kombinacją kwadratów o bokach 10x10 m (podwójna szerokość ryzalitu). Dach wszystkich obiektów jest na tym samym poziomie. Dzięki rosnącej wysokości budynków, spowodowanej przez spadek terenu (ok. 3m na długości 65 m) każda przerwa między nimi działa jak rama obrazu - w tym wypadku rama widoku.

Wewnątrz kompleksu znajduje się ogród-sad-wirydarz. Będzie to półpubliczna przestrzeń wspólna dla wspólnoty. Została ona przedstawiona na wizualizacji na planszach nr 6 i nr 7.

W średniowieczu wirydarze nazywane były *paradis usterrestrum*, miały być kopiami Raju, stąd ich kompozycja była zawsze przesycona symboliką²⁹. Były one projektowane w całej Europie. Poniżej przedstawione zostały trzy przykłady z Francji i Włoch. Wszystkie pokazują symetrię oraz geometryczność tych „idealnych” założeń (Fig. 47, Fig. 48, Fig. 49).

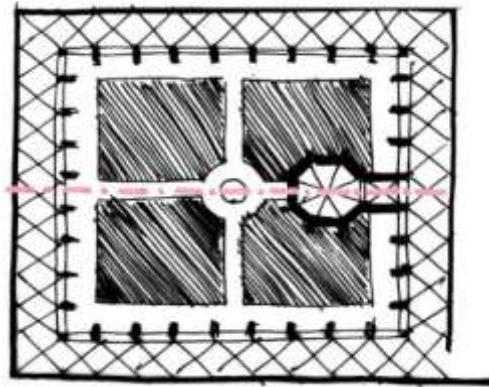

Fig. 47 Plan wirydarza założenia klasztornego cystersów w Royaumont. (autor: S. Tarnowska)

²⁹ (Frey 2016)

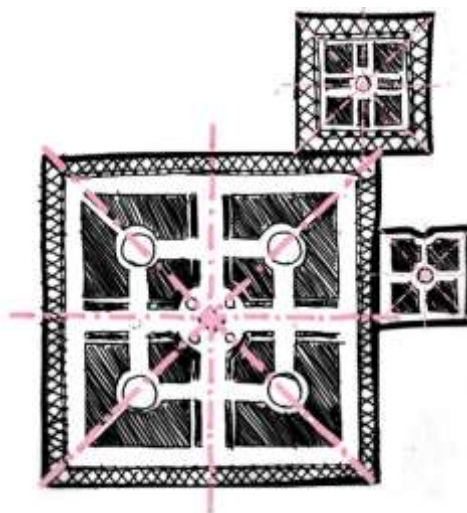

Fig. 48 Wirydarze obecnego Muzeum w Termach Dioklecjana we Włoszech. (autor: S. Tarnowska)

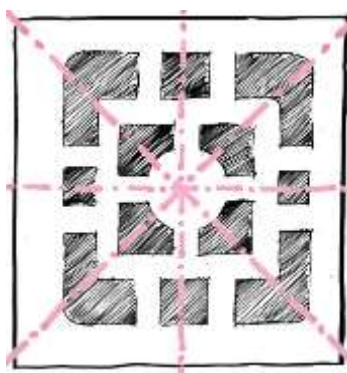

Fig. 49 Kruźganki klasztoru w Bonnefont. (autor: S. Tarnowska)

Projekt ogrodu jest efektem analizy istniejących wirydarzy. Wszystkie mają zdefiniowane osie symetrii, co jest najważniejsze, a na ich przecięciu zawsze znajduje się studnia, fontanna, pomnik lub drzewo. Idealne wymiary wirydarza zostały określone w średniowieczu – 100 na 100 stóp. Sadzone były tam rośliny ozdobne i/lub zioła³⁰. Te wytyczne zdefiniowały kształt i projekt ogrodu w tym projekcie.

Od strony południowo-zachodniej znajdować się będzie poletko. Kompozycja założenia przedstawiona została na schemacie poniżej. (Fig. 50)

³⁰ (Majdecki 2007)

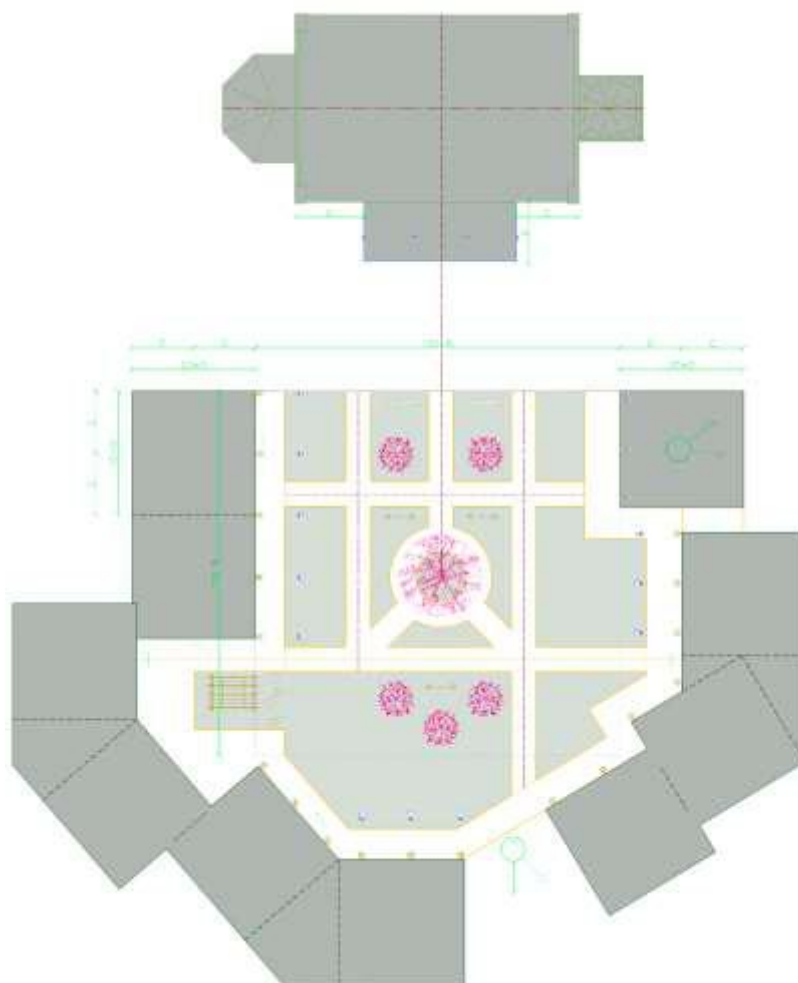

Fig. 50 Kompozycja założenia. (autor: S. Tarnowska)

Analiza symboliki zieleni pokazała, że nasadzone powinny zostać lipy drobnolistne, dęby szypułkowe oraz jabłonie rajske i domowe. Dąb jest uważany za święte drzewo³¹. Wierzą, że dęby mają właściwości lecznicze³². Dęby historycznie były sadzone w centrum wirydarzy, tak więc dąb szypułkowy stanie w centrum projektowanego kompleksu. Jabłoń to symboliczne drzewo poznania³³. Poza tym zaprojektowane zostały rabaty kwiatowe z: różami, hortensjami, liliami afrykańskimi, malwami oraz bluszczem. Rośliny te często sadzone były przy obiektach sakralnych w Polsce³⁴. Przy altanie sadzone będą również warzywa. Na rysunkach poniżej zostały przedstawione główne projektowane drzewa, ich pokroje oraz liście (Fig. 51, Fig. 52, Fig. 53).

³¹ (Szymańska 2020)

³² (Kamiński 2016)

³³ (Szymańska 2020)

³⁴ Kwiaty również mają bogatą symbolikę. (Zielona metamorfoza 2014)

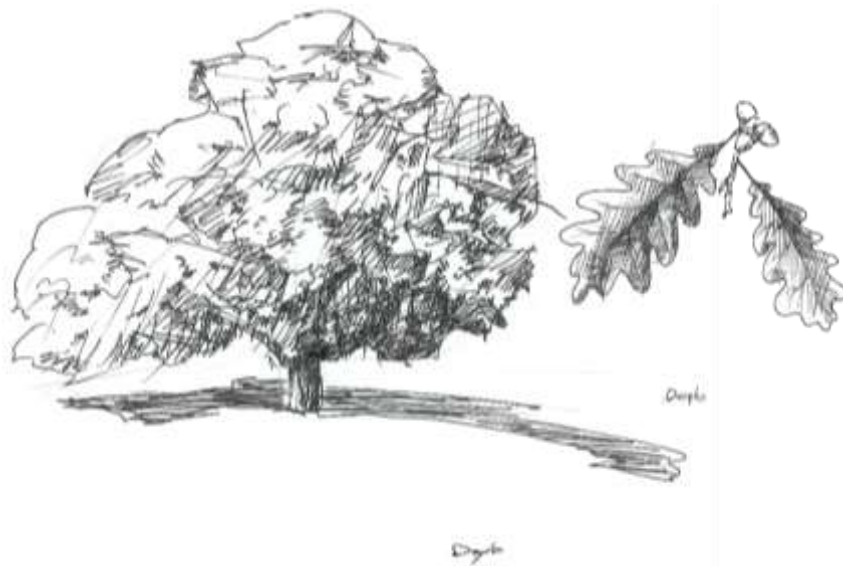

Fig. 51 Dąb szypułkowy - *Quercus robur*. (autor: S. Tarnowska)

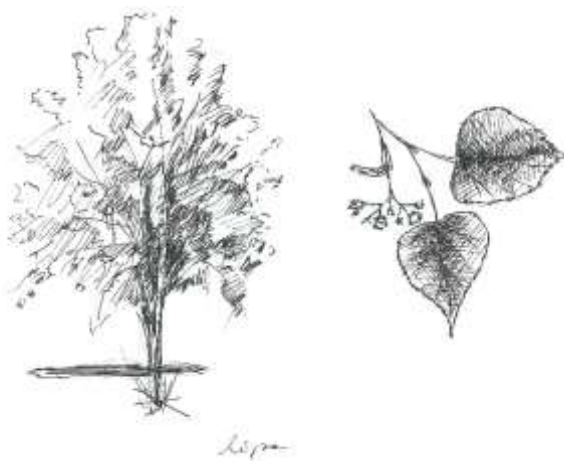

Fig. 52 Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 53 Jabłoń - *Malus*. (autor: S. Tarnowska)

Zostanie zachowany istniejący dojazd do obiektu. Dodatkowo zaprojektowane zostaną drogi dojazdowe oraz parkingi. Parkingi oraz droga dojazdowa zostaną obsadzone aleją. Topografia terenu zostanie zachowana.

6.3. FUNKCJA OBIEKTÓW

- **Kościół:** Budynek wspólnoty. Po odbudowie służyć będzie jako sala spotkań, sala wystawowa, koncertowa.
- **Biura:** Budynek organizacyjny. W tym obiekcie znajdować się będzie recepcja, zaplecze administracyjne kompleksu oraz pomieszczenia ochrony.
- **Kuchnia z jadalnią:** Wspólny stół. Obiekt ten będzie składał się z dwóch części - zaplecza kuchennego oraz sali jadalnej.
- **Coworking:** Budynek nauki. Znajdować się w nim będą pracownie artystyczne, pracownie muzyczne oraz inne salki lekcyjne i siłownia. W budynku znajdować się będzie miejsce na pracownię ceramiczną, w której lokalne społeczności będą miały okazję tworzyć konkretny rodzaj ceramiki – biało-niebieską ceramikę Bolesławiecką, typową dla regionu. Ponadto, obok znajdować się będzie biblioteka. Będą one wykorzystywane przez społeczność lokalną, dzieci i dorosłych.
- **Sypialnia z łazienką:** Budynek odpoczynku. Układ funkcjonalny obiektu będzie przypominał hostel – pomieszczenia sypialne jedno-, dwu- oraz wieloosobowe z łazienkami.

Przestrzeń zaprojektowana została dla lokalnej wspólnoty. Jednak budynki mogą zostać wykorzystane również podczas różnych wydarzeń takich, jak wesela czy konferencje. Alternatywne sposoby na wykorzystanie przestrzeni zostały przedstawione na wizualizacjach na planszy nr 8.

Poniżej przedstawione zostało zestawienie powierzchni pomieszczeń.

Poziom 0 – zestawienie pomieszczeń		
l.p.:	nazwa pomieszczenia	powierzchnia [m ²]
0.1	Kościół	300
Budynek gastronomiczny		
2.1	Jadalnia	145.0
2.2	Rozdzielnia czysta	14.3
2.3	Rozdzielnia brudna	3.7
2.4	Zmywalnia	5.9
2.5	Kuchnia	37.0
2.6	Składzik	5.3
2.7	Spizarnia	8.5
2.8	Korytarz	9.7
2.9	Korytarz	49.1
Razem 278.5		
Coworking		
3.1	Korytarz	75.4
3.2	Schówek	1.9
3.3	Sala lekcyjna 1	32.4
3.4	Schówek	3.3
3.5	Sala lekcyjna 2	29.5
3.6	Schówek	1.9
3.7	WC	4.6
3.8	Sala lekcyjna 3	42.8
3.9	Korytarz	8.7
3.10	WC męski	14.7
3.11	WC damski	13.3
3.12	Schówek	2.0
Razem 230.5		
Biblioteka		
4.1	Hol wejściowy	23.9
4.2	Biblioteka i czytelnia	62.7
4.3	Pom. techniczne	13.8
4.4	Toalety	14.2
Razem 114.6		
Budynek sypialny		
5.1	Hol wejściowy	50.1
5.2	WC	4.0
5.3	Pom. techniczne	5.2
5.4	Sypialnia x1	11.3
5.5	Sypialnia x6	27.0
5.6	Sypialnia x2	18.2
5.7	Pralnia	5.6
5.8	Sypialnia x2	15.2
5.9	Sypialnia x4	17.3
5.10		15.2
Razem 169.1		

Poziom -1 – zestawienie pomieszczeń		
l.p.:	nazwa pomieszczenia	powierzchnia [m ²]
Budynek biurowy		
1.1	Hol wejściowy	20.4
1.2	Biuro	23.4
1.3	Pom. ochrony	7.5
1.4	Social	21.1
1.5	WC	2.2
1.6	Schówek	3.1
1.7	Pom. techniczne	52.0
Razem 129.7		
Budynek gastronomiczny		
2.10	Jadalnia 2	145.0
2.11	Schówek	2.2
2.12	Podjazd	18.7
2.13	Pom. rodzinne	5.0
2.14	WC	8.3
2.15	WC damski	10.5
2.16	WC męski	11.9
2.17	Social	29.2
2.18	Łazienka	4.2
2.19	Szatnia	4.0
2.20	Korytarz pryw.	30.9
2.21	Korytarz publ.	15.4
Razem 281.3		
Budynek gastronomiczny		
3.13	Korytarz	31.8
3.14	Sitownia	57.7
3.15	Szatnia damska	20.9
3.16	Toalety	17.7
3.17	Szatnia męska	22.4
3.18	Toalety	20.0
3.19	Pom. techniczne	49.1
3.20	Schówek	2.0
Razem 221.6		

6.4. ARCHITEKTURA OBIEKTÓW

Forma kompleksu swoją prostotą podkreśla unikatowość kościoła. Dach na jednym poziomie pozwala wieży kościoła na ponowne zaistnienie w sylwecie wsi. Proces projektowy został przedstawiony na poniższych rysunkach (Fig. 56, Fig. 57, Fig. 58, Fig. 59)

Jest ona efektem wszystkich analiz przeprowadzonych przez ze mnie. Po analizach protestantyzmu oraz kształtowania wspólnot, zaczęłam zastanawiać się jak można by zwizualizować wspólnotę oraz bezpieczeństwo. Badanie przeprowadziłam na osobach związanych i nie związanych z architekturą – w końcu architektura jest dla ludzi. Badanie pokazało, że dla większości bezpieczną jest jaskinia, coś mocno połączonego z ziemią, coś niskiego.

Forma nawiązująca do krużganków z wirydarzem jest odzwierciedleniem wspólnoty – ludzi, który stoją razem w okręgu – między nimi przestrzeń, którą sami kształtują. Budynki są niskie.

Budynki tworzy dach, arkada oraz ściany. Dach wsparty jest na ukośnych filarach. Filarem każdej wspólnoty jest silna więź – poczucie bezpieczeństwa i poczucie przynależności. Filary zakotwiczone są w ziemi i trwałych fundamentach. Kształtem przypominają przypory. Podtrzymują, łączą dach, niczym namiot, z naturą – wzgórzem. Budynki tworzą bezpieczne schronienie dla lokalnej społeczności, niższych klas społecznych oraz różnych mniejszości, kulturowych, etnicznych czy wyznaniowych.

Transparentne ściany wnętrza kompleksu dodają lekkości, stanowią ramy dla widoków Karkonoszy. Nic nie jest ukryte, wszystko widać co wzmacnia poczucie bezpieczeństwa. Nieprzezierne ściany zewnętrzne stanowią bezpieczną barierę od świata zewnętrznego. Poniżej zostały przedstawione schematy koncepcyjne przedstawiające architekturę oraz główną funkcją obiektów (Fig. 54, Fig. 55).

Fig. 54 Schemat koncepcyjny przedstawiający przekształcenie bryły obiektów. (autor: S. Tarnowska)

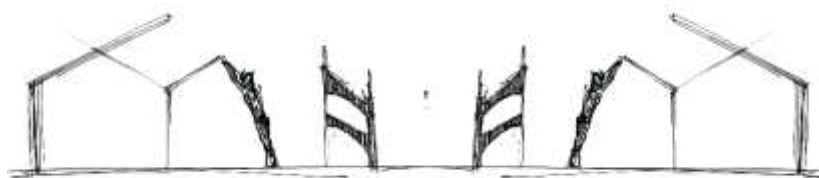

Fig. 55 Schemat koncepcyjny przedstawiający przekrój przez kompleks. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 56 Nowa zabudowa – pierwszy szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 57 Nowa zabudowa – drugi szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)

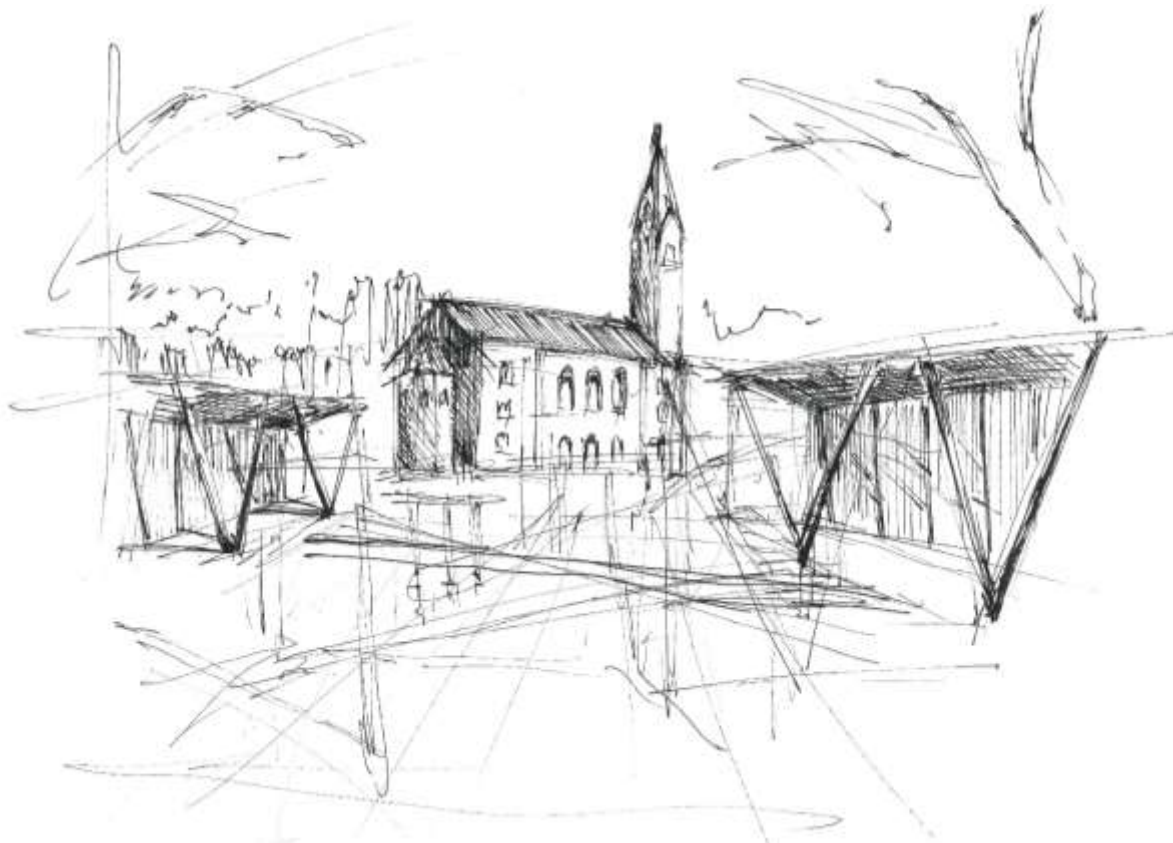

Fig. 58 Nowa zabudowa – trzeci szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)

Fig. 59 Nowa zabudowa ostateczny szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)

6.5. ROZWIĄZANIA KONSTRUKCYJNO-MATERIAŁOWE

Budynki zaprojektowane zostały w technologii drewnianej. Wiązary zostały zaprojektowane specjalnie dla tego obiektu z drewna klejonego firmy KASPER Polska Sp. z o.o.. Rozpiętość między nimi wynosi 4~5 metrów. Przenoszą one również obciążenia własne szklanego dachu. Ukośne filary znajdują się pod kątem 80 stopni względem pionowych ścian. Ściany wewnętrzne oraz zewnętrzne, w tym usztywniające wykonane zostały z cegły pełnej, a ocieplenie z wełny mineralnej. Ściany zewnętrzne mają okładzinę z płyt z piaskowca od strony zewnętrznej oraz wewnętrznej.

Drewniana konstrukcja nośna przenosi obciążenia użytkowe i własne na schodkowe ławy fundamentowe żelbetowe oraz ściany oporowe. Dookoła fundamentów zaprojektowany został drenaż opaskowy. Pionowa ściana gruntu między budynkiem biurowym, a gastronomicznym przytrzymywana jest przez gabiony.

Obciążenia rampy między budynkami przenoszone są przez mury oporowe.

Droga pożarowa pokrywa się z zagospodarowaniem ogrodu. W trawniku zaprojektowany został stalowy greting.

Okna zostały zaprojektowane jako trójszybowe oraz laminowane ze względu na swoją termoizolacyjność. Ponadto wszystkie szklane fasady zabezpieczone są specjalnymi żaluzjami, by temperatura we wnętrzach nie była zbyt wysoka.

Projekt wykorzystuje lokalne materiały. Dzięki temu, kultywowane są lokalne tradycje oraz zmniejszone jest potencjalne zanieczyszczenie terenu podczas budowy. Piaskowiec użyty na ścianach nowoprojektowanych oraz w kościele będzie z kopalni piaskowca Jan znajdującej się w Bolesławcu. Łupek wykorzystany na ścieżki oraz nowy dach kościoła jest z kopalni łupka szarogłazowego Jenków. Natomiast bazalt, z którego wykonana jest droga dojazdowa jest z kopalni Wilków.

6.6. INSTALACJE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE

Projekt zakłada przedłużenie istniejących instalacji tak, aby mogły one obsługiwać projektowany kompleks. Obecnie przyłącza doprowadzone są do sąsiadującego budynku. Na projektowanym terenie zaprojektowane zostały poniższe instalacje.

- à **Instalacja elektryczna:** w kompleksie zostało zaprojektowane przyłącze prądu z sieci elektroenergetycznej oraz do sieci telekomunikacyjnej. Na poziomie -1 znajduje się pomieszczenie techniczne, w którym wydzielona zostanie serwerownia oraz pomieszczenie technologiczne. Znajdować się tam będzie główna rozdzielnia prądu. Stamtąd prąd będzie doprowadzany do poszczególnych budynków, w których znajdować się będą rozdzielnie.
- à **Instalacje pożarowe SSP i DSO:** w budynkach znajdują się takie instalacje.
- à **Instalacje pożarowe „tryskacze”:** Instalacja znajduje się w budynku coworkingowym.

- à **Instalacja wentylacji hybrydowej:** w budynkach powietrze będzie wymieniane przy pomocy wentylacji mechanicznej oraz grawitacyjnej. W każdym budynku znajduje się pomieszczenie techniczne – wentylatornia. Kanały wentylacyjne zlokalizowane będą pod dachem.
- à **Instalacja klimatyzacji:** jedyny budynek klimatyzowany to budynek gastronomiczny. Instalacja znajduje się na zewnętrznej ścianie obiektu.
- à **Wentylacja grawitacyjna:** wszystkie budynki posiadają wentylację grawitacyjną.
- à **Panele słoneczne:** na południowej części dachu zlokalizowane są cztery panele fotowoltaiczne typu Canadian 325W Mono HC. Zielona energia ma na celu wspomaganie ocieplenia obiektów.
- à **Instalacja ogrzewania:** kompleks ogrzewany będzie za pomocą gruntowych pomp ciepłych NIBE. Jednostki wewnętrzne stały będą w pomieszczeniu technicznym na poziomie -1, a reszta instalacji znajdować się będzie na zewnątrz.
- à **Instalacja kanalizacji sanitarnej:** kompleks podłączony jest do sieci kanalizacji sanitarnej. Rury kanalizacyjne kierują się do pomieszczenia technicznego na poziomie -1, w którym wydzielona zostanie przepompownia sanitarna. Po przepompowaniu rury kompleksu przyłączają się do rur biegnących pod drogą Wspólnoty, zachowując odpowiedni spadek. Wszystkie piony kanalizacyjne wentylowane są wywiewkami znajdującymi się na dachu. Na działce zaprojektowana zostanie studzienka umożliwiająca rewizję.
- à **Instalacja wody ciepłej i zimnej:** woda dostarczana jest do budynków wodociągami. Dochodzi do przyłącza wody znajdującego się na poziomie -1. Jest ogrzewana węzłem ciepłym oraz rozprowadzana szachtami kanalizacyjnymi.
- à **Instalacja hydrantów wewnętrznych:** w budynkach znajdują się hydranty wewnętrzne uniwersalne HW-25 N-KP-/30 „UN”.
- à **Instalacja hydrantów zewnętrznych:** na terenie działki znajdują się cztery hydranty zewnętrzne typu Hp-Hydrant nadziemny DN80/1250.
- à **Instalacja odwodnienia budynku:** zewnętrzne rury spustowe podłączone do sieci kanalizacji deszczowej.

6.7. PRZEBUDOWA KOŚCIOŁA

Projekt koncepcyjny zakłada otwartą windę we wnętrzu kościoła, przebicie trzech okien w północnej fasadzie na drzwi oraz szklaną konstrukcję dobudówki. Dobudówka stanowi przedpokój funkcjonalny dla nowej funkcji wnętrza kościoła. Jest to konstrukcja lekka obejmująca jedynie drewniane filary oraz szklane zadaszenie. Filary zaprojektowane zostały pod kątem 80 stopni tj. konstrukcja budynków.

6.8. MAŁA ARCHITEKTURA

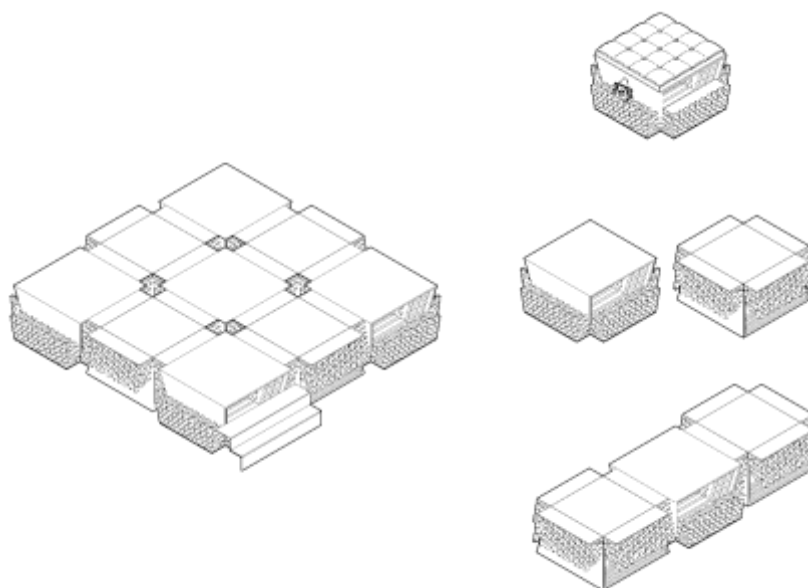

Fig. 60 Projekt mebla. (autor: S. Tarnowska)

Wyposażenie wnętrza kościoła składa się z mobilnych siedzisk KOCh. Drewniane siedziska są symetryczne w formie. Dzięki ząbkom w dolnej części mogą tworzyć stabilną platformę/podest/scenkę. Jedyne co należy zrobić, to obrócić jeden z komponentów do góry nogami i zsunąć go z dwoma pozostałymi. Taki mebel jest uniwersalny, może stać wewnątrz i na zewnątrz, w jakimkolwiek zabytku. Mebel pozwala wytworzyć interesującą artystyczną przestrzeń bez naruszanie oryginalnej struktury (Fig. 60). Budowanie mebla może być eventem dla lokalnej wspólnoty.

6.9. ZAGOSPODAROWANIE TERENU

Projekt koncepcyjny składa się na kilka części składowych. Po pierwsze, przy głównej drodze Stare Jaroszewice zaprojektowany został parking dla gości kompleksu. Droga dojazdowa została poszerzona do 7 m. Jest to ciąg pieszo-jezdny – strefa zamieszkania – z ograniczeniem prędkości do 20 km/h. Teren zostanie miejscowo zniwelowany. Droga pożarowa prowadzi do budynku z restauracją oraz kościoła.

Po drugie, wewnątrz kompleksu zaprojektowany został ogród – wirydarz. Ścieżki odpowiadają osiom kompozycyjnym założenia oraz potrzebom funkcjonalnym. Przed dobudówką kościoła stworzony został reprezentacyjny plac. Kompleks jest w pełni dostępny dla osób niepełnosprawnych. Ruiny cmentarza ewangelickiego nie wchodzi w obręb projektu – zostaną zakonserwowane jako lapidarium. Obok budynku sypialnego znajduje się parking dla pracowników oraz osób niepełnosprawnych/ rodzin z małymi dziećmi.

Po trzecie, na zewnątrz kompleksu zaprojektowana została ścieżka łącząca poletko-winnicę z drogami dojazdowymi. Wnętrze i zewnątrz kompleksu połączone są ogólnodostępną rampą.

Dodatkowym akcentem zostało nadanie nazwy „droga wspólnoty” obecnie bezimiennej ulicy prowadzącej do kompleksu.

7. REZULTAT STWORZONEJ STRATEGII

Karkonoski ośrodek charytatywny połączy lokalną wspólnotę. Podniesie walory użytkowe całej gminy. Ponadto, sprawi, iż zapomniany niegdyś kościół będzie mógł znowu odgrywać kluczową rolę w Starych Jaroszwicach. Wielu obiektom takim jak ten, należy się szacunek i pamięć. Jeśli są one w dobrym stanie technicznym nie powinniśmy pozwalać na to, by popadały w ruinę.

Powyższy projekt, jest poszukiwaniem funkcji adekwatnej dla obiektów po sakralnych, przy jak najmniejszej ingerencji w bryłę zabytku. I funkcja i bryła mają współgrać z kościołem, nie przytłaczać go, a wręcz przeciwnie – przywrócić mu pierwotną rolę. Mała architektura jest ruchoma, zmienia swój kształt, co sprawia, że jest uniwersalna i łatwa w zastosowaniu w każdym innym zaadaptowanym kościele.

8. PODSUMOWANIE

8.1. WYKAZ LITERATURY

2020. <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/protestantyzm> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
2020. <http://kwakrzy.org/index.html> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Aleksandra Szymańska. *Ludowe wierzenia: Magiczna moc drzew*. 2020. <https://rme.cbr.net.pl/index.php/archiwum-rme/126-wrzesien-pazdziernik-nr-51/kultura-i-tradycje-ludowe/254-ludowe-wierzenia-magiczna-moc-drzew> (data uzyskania dostępu: 10 11, 2020).
- Zurbanizowani*. Reżyser: Gary Hustwit. 2011.
- Ignazio Cabras. *Rural pubs really do make countryside communities happier – but they are closing at an alarming rate*. 2017. <https://theconversation.com/rural-pubs-really-do-make-countryside-communities-happier-but-they-are-closing-at-an-alarming-rate-72231> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Jan Paweł II. *Komentarz do ksiąg Starego Testamentu*. Wydawnictwo M, 2012.
- Jani Helle. *Sir Charles Wilson Building*. 2009. <https://glasgowuniversity.wordpress.com/2010/09/04/sir-charles-wilson-building/> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Jolanta Szafrńska. *Mit a rzeczywistość*. 2020. <http://old.luteranie.pl/pl/?D=713> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Kościół ewangelicki (ruina)*. 2020. https://polska-org.pl/529949,Stare_Jaroszowice,Kosciol_ewangelicki_ruina.html (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- ks. Piotr Jaskółka. „Protestantyzm w kulturze Śląska.” *Roczniki teologii ekumenicznej*, 2011.
- Login Majdecki. *Historia ogrodów. Tom 1. Od starożytności po barok*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2007.
- Ludwik Frey. *Symbolika klasztornej wirydarza*. Kraków, 2016.
- Marta Kołodziejska. *Wirtualne wspólnoty uczestników katolickich forów internetowych*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, 2016.
- Martina Padberg. *Paryż. Sztuka i Architektura*. Ullmann, 2009.
- Nazwy i terminologia*. 2013. <http://fara.rawicza.pl/liturgia/wprowadzenie-do-liturgii/nazwy-i-terminologia.html> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- ON/OFF. *Gastgeberklub Ellrich*. 2018. <http://www.onoff.cc/projects/gastgeberklub-ellrich/> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Piotr Roczek. *Kościół ewangelicki imienia Trójcy Przenajświętszej*. 2014. <https://zabytek.pl/pl/obiekty/stare-jaroszowice-kosciol-ewangelicki-imienia-trojcy-przenajswie> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).

- Richard Ebert. 2016.
<https://encircleworldphotos.photoshelter.com/image/I0000ZLLI3VMZsZg> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- . *Former Trinity College in Glasgow, Scotland*. 2016.
<https://www.encirclephotos.com/image/former-trinity-college-in-glasgow-scotland/> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Sławomir Gortych, Martyna Nawara Paulina Jarosz. „Kościoły ewangelickie okolic Bolesławca.” *Biuletyn Parafialny Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Lubaniu nr 15*, 2013: 3-4.
- The Age Gap in Religion Around the World*. 2018. <https://www.pewforum.org/2018/06/13/the-age-gap-in-religion-around-the-world/> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- The Open Churches Foundation. *Heilige Magdalena*. 2020.
<https://openchurches.eu/en/churches/heilige-magdalena-brugge> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Tron Church (Tron Kirk)*. 2016.
http://www.scottisharchitects.org.uk/building_full.php?id=226283 (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- William Ross. *Glasgow Churches*. 2020. <https://www.relevantsearchscotland.co.uk/glasgow-churches.html> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Wojciech Kamiński. *RODZIME GATUNKI DRZEW*. Suwałki: Stowarzyszenie Centrum Aktywności Społecznej „Pryzmat”, 2016.
- yot.be. *YOT - Space, man and religion: an experiment in the Saint Magdalene's Church*. 2020. <https://www.yot.be/nl/en/117> (data uzyskania dostępu: 04 21, 2020).
- Katrina: From Disaster to Rebuilding Community*. Reżyser: Zack Rosenberg. 2017.
- Zielona metamorfoza. *Symboliczne rośliny - kościoły i cmentarze*. 13 07 2014.
<http://zielonametamorfoza.blogspot.com/2014/07/swiete-kwiatki-i-symbole-koscioly-i.html> (data uzyskania dostępu: 10 21, 2020).

8.2. WYKAZ ILUSTRACJI

Fig. 1 „Młodzi dorośli są mniej religijni od starszych w wielu krajach”. (zbiory portalu „Pew Research Center www.pewresearch.org/).....	6
Fig. 2 „W Polsce oraz 45 innych krajach młodzi dorośli coraz rzadziej mówią, że religia jest ważna w ich życiu”. (zbiory portalu „Pew Research Center www.pewresearch.org/)	7
Fig. 3 „Różnica wieku w wiernych uczęszczających na msze widoczna u narodów chrześcijańskich jak i muzułmańskich”. (zbiory portalu „Pew Research Center www.pewresearch.org/).....	7
Fig. 4 Diagram pokazujący filary wiary protestanckiej oraz tworzenie się wspólnoty. (autor: S. Tarnowska).....	11
Fig. 5 Kościół w Glasgow przebudowany na dom jednorodzinny. (autor: S. Tarnowska).....	12
Fig. 6 Free Church College. (autor: S. Tarnowska).....	13
Fig. 7 Park Church. (autor: S. Tarnowska).....	13

Fig. 8 Barony Kirk. (autor: S. Tarnowska).....	14
Fig. 9 Hillhead Congregational Church. (autor: S. Tarnowska)	15
Fig. 10 Ramshorn Kirk. (autor: S. Tarnowska).....	15
Fig. 11 Tron Kirk. (autor: S. Tarnowska).....	16
Fig. 12 St Andrew's in the Square. (autor: S. Tarnowska)	17
Fig. 13 Queen's Cross Church. (autor: S. Tarnowska).....	17
Fig. 14 Kelvinside Parish Church. (autor: S. Tarnowska).....	18
Fig. 15 Lansdowne Parish Church. (autor: S. Tarnowska).....	18
Fig. 16 Mapa Bolesławca i okolic z 1943 roku. (nie w skali) (zbiory portalu „Archiwum Map Zachodniej Polski mapy.amzp.pl/”).....	21
Fig. 17 Powiększona mapa Bolesławca z 1843 roku – Stare Jaroszewice. (nie w skali) (zbiory portalu „Archiwum Map Zachodniej Polski mapy.amzp.pl/”)	22
Fig. 18 Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Stare Jaroszewice. (nie w skali) (zbiory Urzędu Gminy Bolesławiec).....	22
Fig. 19 Most kolejowy na rzece Bóbr w Bolesławcu projektu architekta Engelhardta Gansela. 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)	23
Fig. 20 Zamek w Schwerinie (Niemcy) to neorenesansowy przykład twórczości Friedricha Augusta Stülera. (autor: S. Tarnowska).....	24
Fig. 21 Kolejny projekt Stülera - Alte Nationalgalerie, Berlin. (autor: S. Tarnowska)	24
Fig. 22 Friedrich August Stüler - Neues Museum. (autor: S. Tarnowska)	25
Fig. 23 Kościół w Starych Jaroszewicach – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)	26
Fig. 24 Poczłtówka litograficzna przedstawiająca Stare Jaroszewice – 1904. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”).....	27
Fig. 25 Kościół ewangelicki w Starych Jaroszewicach – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”).....	27
Fig. 26 Kościół ewangelicki w Starych Jaroszewicach – 1914. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”).....	28
Fig. 27 Kościół ewangelicki w Starych Jaroszewicach – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”).....	28
Fig. 28 Kościół ewangelicki – 1 poł. XX wieku. (zbiory portalu „Poloniae Amici polska-org.pl”)	29
Fig. 29 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.	30
Fig. 30 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.	30
Fig. 31 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.	31
Fig. 32 Zbiory Archiwum Państwowego we Wrocławiu.	31
Fig. 33 Fasada zachodnia. (autor: S. Tarnowska)	32
Fig. 34 Fasada północna. (autor: S. Tarnowska)	33
Fig. 35 Tablica nad wejściem do obiektu. (autor: S. Tarnowska)	33
Fig. 36 Wnętrze. Widok na prezbiterium. (autor: S. Tarnowska)	34
Fig. 37 Wnętrze widok na chór oraz wieżę. (autor: S. Tarnowska)	35
Fig. 38 Pseudo transept. (autor: S. Tarnowska).....	36
Fig. 39 Pozostałości więzby dachowej. (autor: S. Tarnowska).....	37
Fig. 40 Przekroje przez wzgórze, na którym stoi kościół. (autor: S. Tarnowska).....	38
Fig. 41 Widok na Karkonosze ze Starych Jaroszewic. (autor: S. Tarnowska)	38
Fig. 42 Mapa terenu projektowego. (nie w skali) (zbiory Starostwa Powiatowego w Bolesławcu).....	39
Fig. 43 Mapa terenu projektowego z warstwicami. (nie w skali).....	39
Fig. 44 Porównanie zabudowy istniejącej. (autor: S. Tarnowska)	40
Fig. 45 Początkowy program nowoprojektowanej zabudowy. (autor: S. Tarnowska)	44
Fig. 46 Ostateczny program nowoprojektowanej zabudowy. (autor: S. Tarnowska)	44

Fig. 47 Plan wirydarza założenia klasztoru cystersów w Royaumont. (autor: S. Tarnowska)	45
Fig. 48 Wirydarze obecnego Muzeum w Termach Dioklecjana we Włoszech. (autor: S. Tarnowska)	46
Fig. 49 Krużganki klasztoru w Bonnefont. (autor: S. Tarnowska).....	46
Fig. 50 Kompozycja założenia. (autor: S. Tarnowska)	47
Fig. 51 Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur L.</i> (autor: S. Tarnowska)	48
Fig. 52 Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata Mill.</i> (autor: S. Tarnowska).....	48
Fig. 53 Jabłoń - <i>Malus Mill.</i> (autor: S. Tarnowska)	48
Fig. 54 Schemat koncepcyjny przedstawiający przekształcenie bryły obiektów. (autor: S. Tarnowska)	51
Fig. 55 Schemat koncepcyjny przedstawiający przekrój przez kompleks. (autor: S. Tarnowska)	51
Fig. 56 Nowa zabudowa – pierwszy szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)	52
Fig. 57 Nowa zabudowa – drugi szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)	52
Fig. 58 Nowa zabudowa – trzeci szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska).....	53
Fig. 59 Nowa zabudowa ostateczny szkic koncepcyjny. (autor: S. Tarnowska)	53
Fig. 60 Projekt mebla. (autor: S. Tarnowska).....	56

9. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

1. Plansza nr 1
2. Plansza nr 2
3. Plansza nr 3
4. Plansza nr 4
5. Plansza nr 5
6. Plansza nr 6
7. Plansza nr 7
8. Plansza nr 8

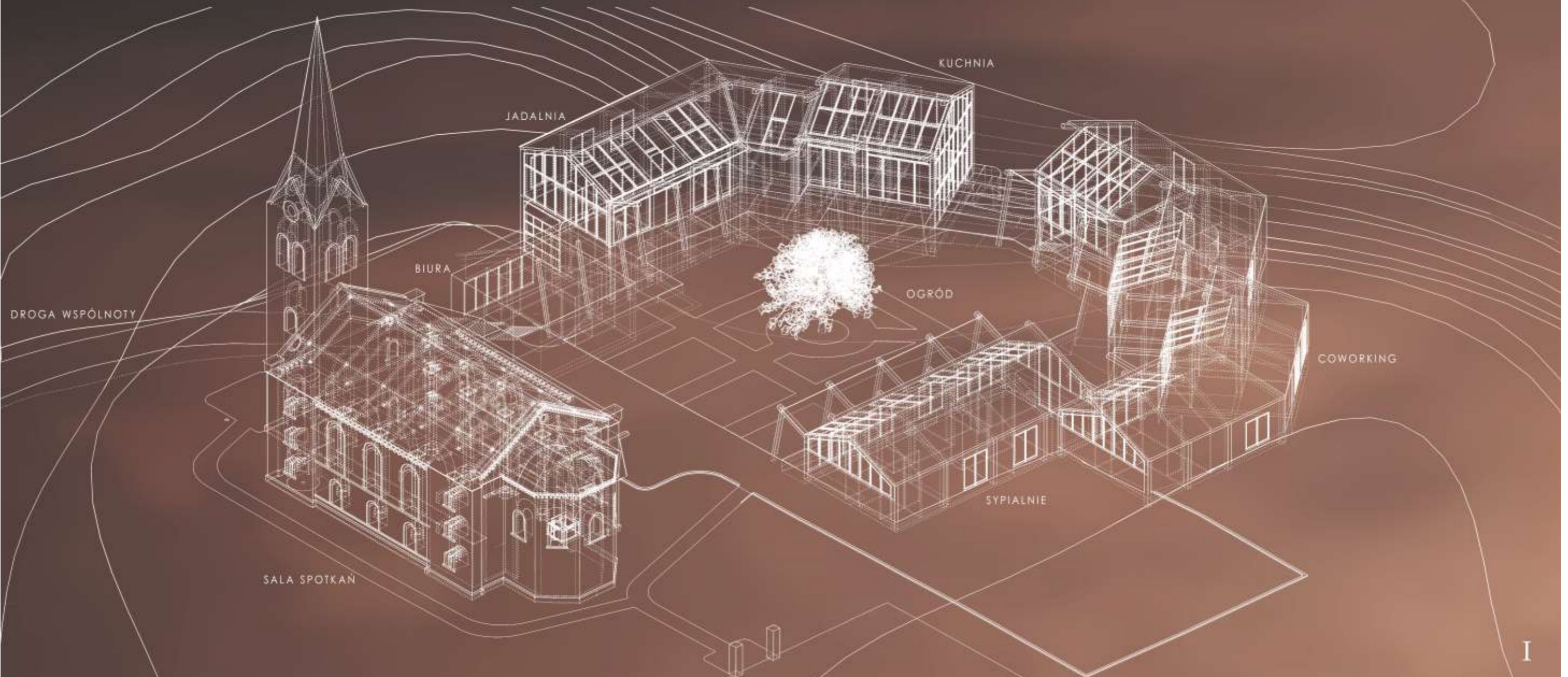
KARKONOSKI OŚRODEK CHARYTATYWNY

- ADAPTACJA I ROZBUDOWA KOŚCIOŁA IM. TRÓJCY PRZENAJŚWIĘTSZEJ W STARYCH JAROSZOWICACH

AUTOR: INŻ. ARCH. SELINA TARNOWSKA
PROMOTOR: DR INŻ. ARCH. BARTOSZ MACIKOWSKI
RECENZENT: DR INŻ. ARCH. MAŁGORZATA KOSTRZEWSKA

„WSPÓLNOTA - ZBIOROWOŚĆ, OPARTA NA SILNYCH UCZUCIACH, WIĘZIACH, POCZUCIU PRZYNALEŻNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA, PODTRZYMUJĄCA WSPÓLNA TRADYCJĘ.”

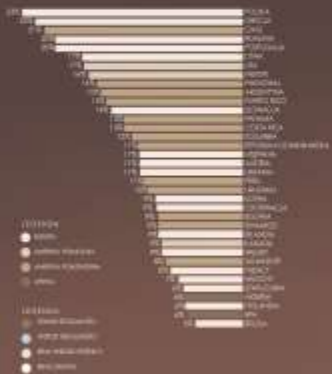
PRZEDMIOTEM NINIEJSZEJ PRACY MAGISTERSKIEJ JEST PROJEKT KARKONOSKIEGO OŚRODKA CHARYTATYWNEGO. JEST ON EFEKTEM PRZEPROWADZONYCH ANALIZ: SPADKU RELIGIJNOŚCI WŚRÓD MŁODYCH LUDZI W POLSCE, ZNACZENIA I ISTOTY WIARY PROTESTANCKIEJ, TWORZENIA SIĘ SPOŁECZNOŚCI RELIGIJNYCH ORAZ POZARELIGIJNYCH W POLSCE I ZAGRANICĄ ORAZ STUDIUM ADAPTACJI KOŚCIOŁÓW W WIELKIEJ BRYTANII. OŚRODEK CHARYTATYWNY JEST PRÓBĄ ZAPROJEKTOWANIA FUNKCJI GODNEJ DLA OBIEKTÓW POSAKRALNYCH. RUINA KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO JEST IDEALNYM MIEJSCEM DLA PRZEJĘCIA FUNKCJI SPOŁECZNEJ...

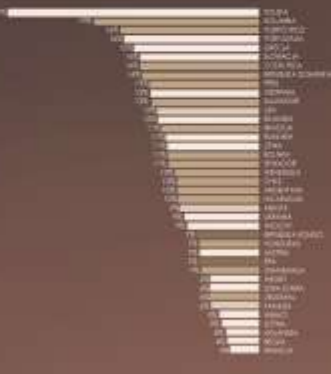
PROBLEMATYKA TEMATU

BADANIE SPADKU RELIGIJNOŚCI W POLSCE I NA ŚWIECIE

JAK WAŻNA JEST RELIGIA W ŻYCIU MŁODZI DOROSŁYCH?

CZY UCZĘSZCZAJĄ PAŃSTWO CO NAJMNIEJ RAZ W TYGODNIU NA MSZĘ?

CZY ODMAWIAJĄ PAŃSTWO CO DZIENNA MODLITWĘ?

MŁODZI DOROSŁI RZADZIEJ IDENTYFIKUJĄ SIĘ Z GRUPĄ WYZNANIOWĄ NIŻ STARSI W 41 KRAJACH.

MŁODZI DOROSŁI RZADZIEJ MÓWIĄ, ŻE RELIGIA JEST WAŻNA NIŻ STARSI W 48 KRAJACH.

MŁODZI DOROSŁI MODLĄ SIĘ CO DZIEŃ RZADZIEJ NIŻ STARSI W 71 KRAJACH.

NA PRZESTRZENI OSTATNIICH STU LAT W POLSCE, JAK I W CAŁEJ EUROPIE, MOŻNA ZAOBSERWOWAĆ SPADEK ILOŚCI WIERNYCH CZUJĄCYCH PRZYNALEŻNOŚĆ DO WSPÓLNOT RELIGIJNYCH. W 2018 ROKU PEW RESEARCH CENTER (CENTRUM BADAWCZE PEW) UDOSTĘPNIŁO BADAŃ ZATYTUŁOWANE THE AGE GAP IN RELIGION AROUND THE WORLD ("ROZPIĘTOŚĆ WIEKU W RELIGIJNOŚCI NA ŚWIECIE"). OPISUJE ONO RÓŻNICE W RELIGIJNOŚCI LUDZI PRZED 40 ROKIEM ŻYCIA I PO 40 ROKU ŻYCIA ORAZ BADA ZJAWISKO SEKULARYZACJI I LAICYZACJI NA ŚWIECIE PORÓWNUJĄC RELIGIJNOŚĆ W KRAJACH ZACHODNICH Z KRAJAMI TRZECIEGO ŚWIATA. ZE WSZYSTKICH BADANYCH KRAJÓW (AŻ 106!) POLSKA WYRÓŻNIA SIĘ JAKO KRAJ Z NAJWIEKSZĄ RÓŻNICĄ PROCENTOWĄ, NA PRZYKŁAD, JEŚLI CHODZI O UCZĘSZCZANIE NA MSZĘ: TYLKO 26% OSÓB PRZED 40 ROKIEM ŻYCIA, I AŻ 55% OSÓB PO 40 ROKU ŻYCIA.

MNIEJ PRAKTYKUJĄCYCH WIERNYCH OZNACZA MNIEJ OSÓB NA MSZACH I ZGRUPOWANIACH. SKUTKIEM CZEGO, JEST CORAZ MNIEJ ŚRODKÓW, WIEC I CORAZ WIECEJ PUSTYCH OBIEKTÓW, CO WPŁYWA NA ICH STOPNIOWĄ DEGRADACJĘ.

MOŻNA POWIEDZIEĆ, ŻE PROTESTANTYZM MA CZTERY FILARY. DLA WYZNAWCÓW TEJ RELIGII SZCZEGÓLNIE WAŻNA JEST WIEŻ Z WSPÓLNOTĄ, OBECNIE ISTNIEJE WIELE WSPÓLNOT RELIGIJNYCH ORAZ POZARELIGIJNYCH.

CO SPRZYJA ICH WYTWORZENIU ORAZ JAK POWINNIŚMY PROJEKTOWAĆ ICH SIEDZIBY?

KOŚCIÓŁ IM. TRÓJCY PRZENAJŚWIETSZEJ W STARYCH JAROSZOWICACH MA PROSTĄ, ZGRABNĄ BRYLĘ. JEST SPÓJNY I SYMETRYCZNY. SKŁADA SIĘ Z KORPUSU NAWOWEGO, NAWY GŁÓWNEJ, DWÓCH WĄSKICH NAW BOCZNYCH Z EMPORAMI ORAZ PSEUDO TRANSEPTU, Z WIEŻĄ W FAJADZIE FRONTOWEJ ORAZ PREZBITERIUM.

NA ŚCIANACH BOCZNYCH KORPUSU NAWOWEGO OKNA UKŁONE SA W DWÓCH RZĘDACH, W OBU PO TRZY, WSZYSTKIE ZAMKNIĘTE SA PEŁNYMI ŁUKAMI ORAZ OSADZONE W USKOKOWYCH OBRAMIENIACH. OTWORY OKIENNE DOLNEGO RZĘDU SA MNIEJSZE. OKNA GÓRNEGO RZĘDU SA W STOSUNKU DO NICH WYDŁUŻONE I NIECO SZERSZE. OPARTE SA NA WSPÓLNYM GZYMSIE. W RYZALITACH (PSEUDO TRANSEPT OD POŁNOCY, DWIE SPIRALNE KLĄTKI SCHODOWE OD POŁUDNIA) ZNAJDUJĄ SIĘ NIEWIELKIE BIFORIA, ROZDZIELONE CZWOROBOCZNYMI FILARAMI, OSADZONE NA GZYMSIE. W ŚCIANACH WIEŻY ZNAJDUJĄ SIĘ BIFORIA ORAZ RÓŻNYCH ROZMIARÓW ROZETY.

ELEWACJE ZOSTAŁY WYKONANE Z CIOSÓW KAMIENNYCH I PIASKOWCA. ŚCIANY ARTYKUŁOWANE SA LIZENAMI. WE WNĘTRZU NAWY BOCZNE ODDZIELONE SA OD NAWY GŁÓWNEJ OŚMIUBOCZNYMI FILARAMI ZWIĘCZONYMI ARKADAMI. W NAWACH BOCZNYCH ZNAJDUJĄ SIĘ JEDNOKONDYGNACYJNE EMPORY, DO KTÓRYCH JEST DOSTĘP Z DWÓCH SYMETRYCZNYCH, SPIRALNYCH KLĄTEK SCHODOWYCH W ZACHODNIEJ CZĘŚCI KOŚCIOŁA.

WALORYZACJA OBIEKTU WYKAZAŁA, IŻ MA ON ZNAZCĄCĄ WARTOŚĆ DLA OBSZARU.

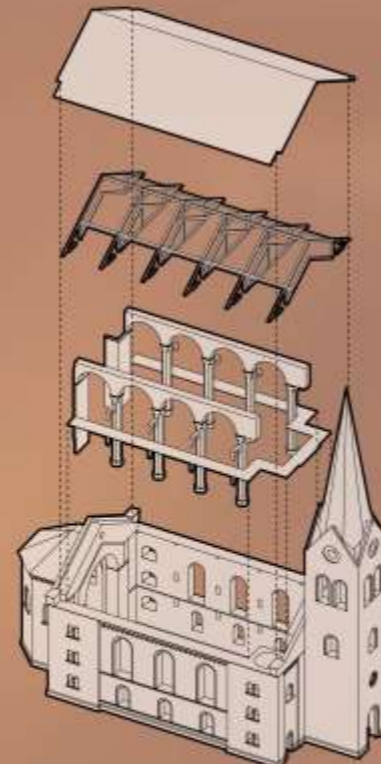
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA [STAN MARZEC 2019]

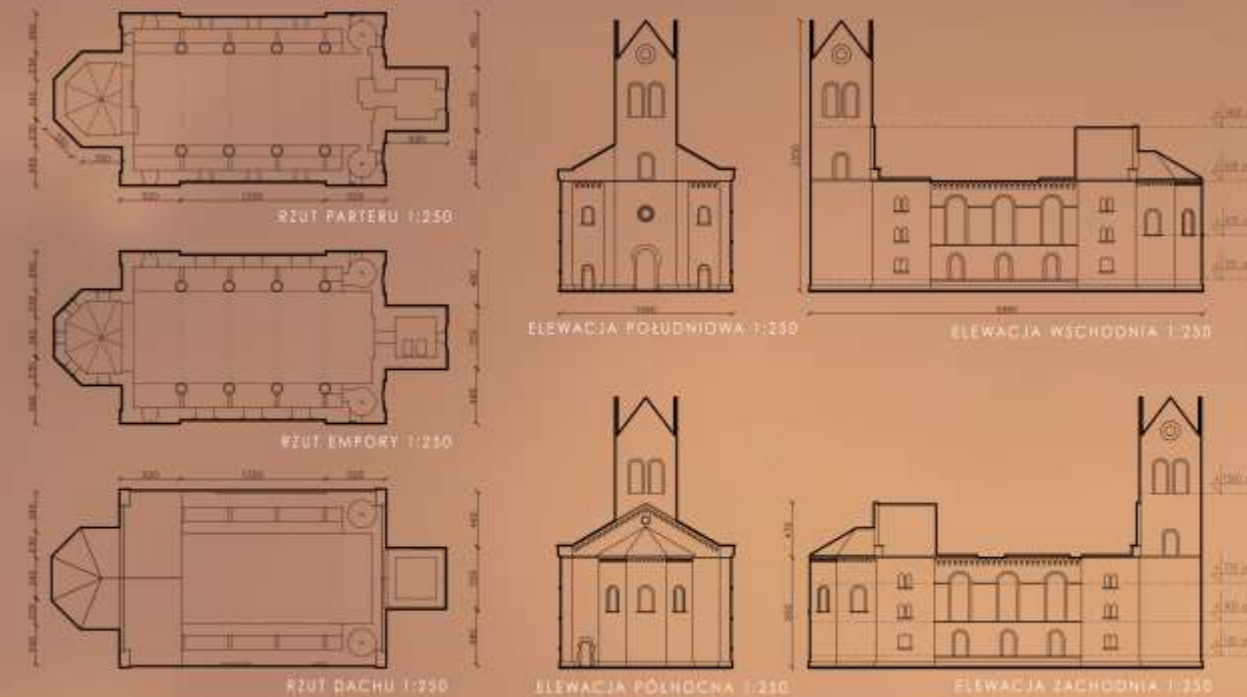
RÓWNIANIE POWSTAWANIA WSPÓLNOTY

MOJE BADAŃ WYKAZAŁY, ŻE ABY MOGŁA POWSTAĆ SILNA WSPÓLNOTA MUSI ISTNIEĆ GRUPA LUDZI POSIADAJĄCA WSPÓLNY CEL, WSPÓLNE MIEJSCE SPOTKAN, WSPÓLNY STÓŁ I JEŚLI UCZESTNICY WSPÓLNIE DECYDUJĄ O FORMIE W.W. RZECZY, TO TWORZY SIĘ MIĘDZY NIMI WIEŻ. EFEKTEM POWYŻSZYCH ANALIZ ORAZ ANALIZY POTRZEB OBSZARU JEST PROGRAM FUNKCJONALNY KOMPLEXU.

IZOMETRIA - PROJEKT 1:250

INWENTARYZACJA HISTORYCZNA RUIN KOŚCIOŁA IM. TRÓJCY PRZENAJŚWIETSZEJ

AUTOR: INŻ. ARCH. SELINA TARNOWSKA
 PROMOTOR: DR INŻ. ARCH. BARTOŚCI MACIKOWSKI
 RECENZENT: DR INŻ. ARCH. MAŁGORZATA KOSTRZEWSKA

UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO - RURALISTYCZNE

RUINY KOŚCIOŁA EWANGELICKIEGO IM. TRÓJCY PRZENAJŚWIETSZEJ ZNAJDUJĄ SIĘ WE WSI STARE JAROSZOWICE (ALT JÄSCHWITZ) NA TERENIE WYZYN- NYM, W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM, POD BO- LESŁAWCEM, OKOŁO 50 KM OD GRANICY POLSKO- NIEMIECKIEJ. KOŚCIÓŁ ZOSTAŁ ZAPROJEKTOWANY PRZEZ PRUSKIEGO ARCHITEKTA ENGELHARDA GAN- SELA, A JEGO BUDOWA ZAKOŃCZYŁA SIĘ W 1844 ROKU. OD DRUGIEJ POŁOWY XX WIEKU OBIEKT ZACIĄŁ POPADAĆ W RUINĘ.

KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-AUGSBURSKI W RP 61217 WIERNYCH (2016)
1. DIECEZJA WROCŁAWSKA-2493 WIERNYCH
2. PARAFIA EWANGELICKO-AUGSBURSKA W LUBANIU
3. FILIAŁ W BOLESŁAWCU

PRZYRODNICZE I KULTUROWE FORMY POKRYCIA TERENU

ZIELEN

LASY
ZIELEN ŚRODOPOLNA
POMNIK PRZYRODY - "DĄB STRAŻNIK"

ZABUDOWA

MIESZKANOWA
ZAGRODOWA
USŁUGOWA
ŚWIĄTYNE

DROGI

ZBIORCZE
WEWNETRZNE

MIEJSCA KULTU I PAMIĘCI

KOŚCIÓŁ IM. TRÓJCY PRZENAJŚWIETSZEJ
CMENTARZ EWANGELICKI
POMNIK GLORII ZWYCIĘSTWA W WOJNE PRUSKO-FRANCUSKIEJ
KOŚCIÓŁ NIEPOKALANEGO POCECJA NMP

ZIELEN WE WSI STARE JAROSZOWICE TO GŁÓW- NIE LIPIE DROBNOLISTNE.

OBIEKTY W NAJBLIŻSZEJ OKOŁICY RUIN KOŚCIO- LA MAJĄ BARDZO PROSTĄ FORMĘ. W WIEKZO- SICI SĄ TO BUDYNKI MIESZKALNE, DWURONDY- GWANCIJNE NA PLANIE PROSTOKĄTA Z DACHEM DWUSPAWOWYM O NACHYLENIU 30° - 45° USTAWIONE KALENICA RÓWNOLEGŁE DO OSI JEZDNI.

WE WSI ISTNIEJE JEDNA GŁÓWNA DRÓGA - STARE JAROSZOWICE, ISTNIEJĄCY DOJAZD DO RUIN KOŚCIOŁA NIE MA NAZWY.

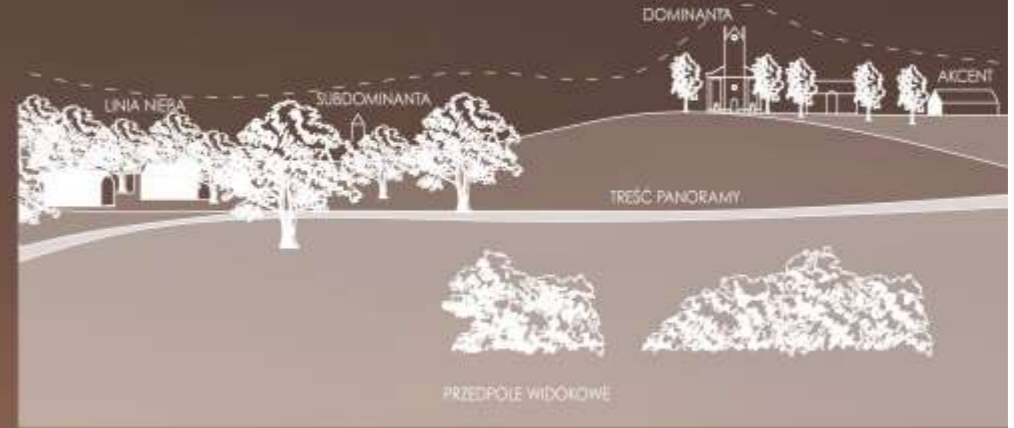
WE WSI ZNAJDUJĄ SIĘ DWA GŁÓWNE OBIEKTY KULTU - DWA KOŚCIOŁY Z CMENTARZAMI.

WSPÓLNE WIZJONOWE WYKONANIE DOKONYWANO PRZEZ KOBALD

SZKICE KONCEPCYJNE

ELEMENTY PANORAMY

KOŚCIÓŁ ZBUDOWANO NA WZNIESIENIU PO WSCHODNIEJ STRONIE DRÓGI ŁĄCZĄCEJ CHMIELNO Z BOLESŁAWCEM. BRYŁA BUDYNKU STANOWI DOMINANTĘ KOMPOZYCYJNĄ W SYLWECIE WSI. KOMPLEKS SKŁADA SIĘ Z KAMIENNEGO KOŚCIOŁA ORAZ POZOSTAŁOŚCI PO STARYM CMENTARZU EWANGELICKIM.

Z WZGÓRZA KOŚCIELNEGO W ODDALI WIDAC SZCZY- TY KARKONOSZY. NA PONIŻSZYCH ZDJĘCIACH ORAZ POCZTÓWKACH WIDAC, ŻE KOŚCIÓŁ EWANGELICKI BYŁ CHŁUBĄ WSI. GÓROWAŁ NAD INNYMI OBIEKTAMI. STRZELISTA IGLICA ZAŃMĄCZAŁ SIĘ W SYLWECIE. OBECNIE IGLICA NIE ISTNIEJE.

W STARYCH JAROSZOWICACH ISTNIEJE GŁÓW- NIE ZAGRODOWA ZABUDOWA MIESZKANIOWA. UKŁAD WSI JEST MIESZANY - TO ULICÓWKA I OWALNICA.

EFEKTEM ANALIZ HISTORYCZNO-RURALISTYCZNYCH JEST DECYZJA PROJEKTOWA O KSZTAŁCIE ZABUDOWY PROJEKTOWANEJ - NISKA, ZAGRODOWA.

ZBIÓR FOTOLI „JARMARK W FACHOWIEJ POLSI W POKOJACH” WIE WIZALI

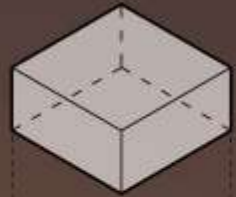

ZBIÓR FOTOLI „PODNE AND POLSKA DRUGA

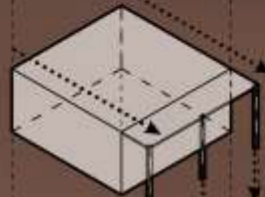

FORMA ARCHYTEKTONICZNA

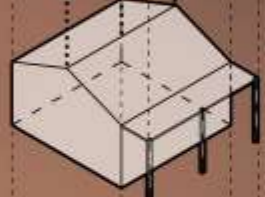
KWADRAT, KTÓREGO WIELKOŚĆ MA SWOJE ODZWIERCIEDLENIE W RYZALITACH KOŚCIOŁA.

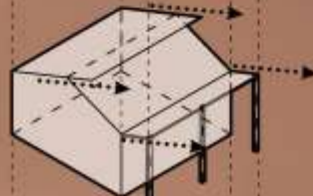
ARKADA - NAWIĄZANIE DO KRUGANKÓW I ZABUDOWY ZAGRODOWEJ WSI.

DACH DWUSPADOBY

PRZEDŁUŻENIE POŁACI DACHOWEJ DLA WPROWADZENIA POCZUCIA PRZESTRZENI PÓLPUBLICZNEJ.

POCHYLENIE FILARÓW ARKADY NA KSZTAŁT PRZYPOK - SYMBOL BEZPIECZEŃSTWA I TRWAŁOŚCI.

PZT PRZEDSTAWIA PROJEKT KOMPLEKSU, ALE TAKŻE ZNACZĄCA CZĘŚĆ WSI. DOKŁADNY PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY TERENU NIE JEST DOSTĘPNY.

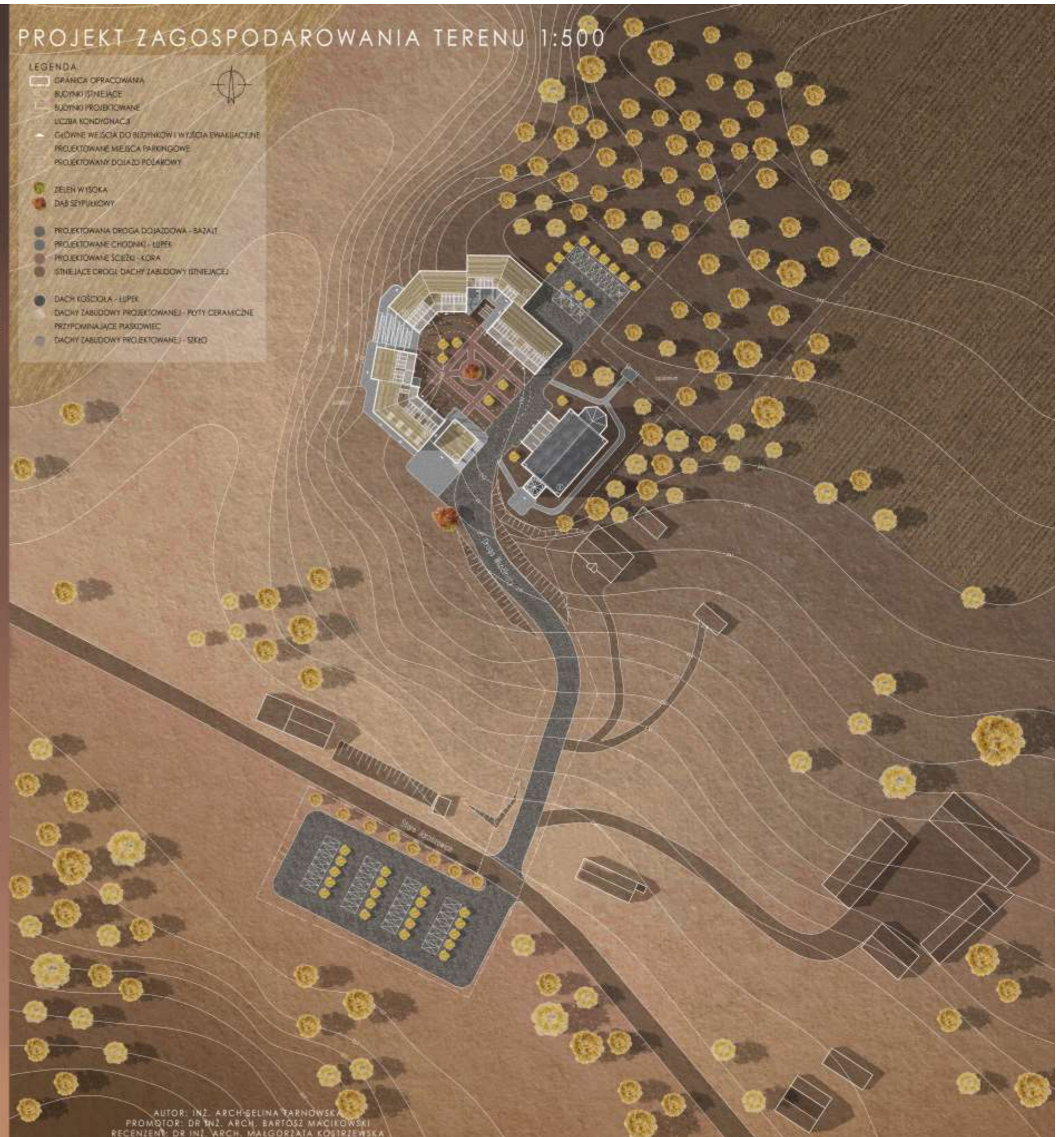
PROJEKTOWANE PARKINGI DLA PRACOWNIKÓW OBIEKTU ZNAJDUJĄ SIĘ PO PÓLNOCNEJ STRONIE BUDYNKU SYPIALNEGO, A PARKINGI DLA GOŚCI ZNAJDUJĄ SIĘ II DOŁU WZGÓRZA.

ZEWNETRZNA KONSTRUKCJA JEST SIŁNA I NIEPRZEZIERNA, A WEWNĘTRZNA JEST DELIKATNA - WYGLĄDEM NAWIAZUJE DO SZACHULCA. DZIĘKI TEMU ZABIEGOWI WEWNĄTRZ STWORZONA ZOSTAŁA BEZPIECZNA, PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PÓLPUBLICZNA DLA LOKALNEJ WSPÓLNOTY. UKOŚNIE FILARY WSPIERAJĄ KONSTRUKCJE NICZYM OPIEKUNOWIE.

PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA TERENU 1:500

- LEGENDA
- GRANICA OPRACOWANIA
 - BUDYNKI ISTNIEJĄCE
 - BUDYNKI PROJEKTOWANE
 - LICZBA KONDYGNACJI
 - GŁÓWNE WEJŚCIA DO BUDYNKÓW I WYJŚCIA EWAKUACYJNE
 - PROJEKTOWANE MIEJSCA PARKINGOWE
 - PROJEKTOWANY DOJAZD PÓLAROWY

- ZIELEN WYSOKA
- DĄB SZYPUKOWY
- PROJEKTOWANA DROGA DOJAZDOWA - BAZALT
- PROJEKTOWANE CHODNIKI - LIPEK
- PROJEKTOWANE ŚCIEŻKI - KORA
- ISTNIEJĄCE DROGI DACHY ZABUDOWY ISTNIEJĄCEJ
- DACH KOŚCIOŁA - LIPEK
- DACHY ZABUDOWY PROJEKTOWANEJ - POKRY CERAMICZNE PRZYPOMINAJĄCE PIASKOWIEC
- DACHY ZABUDOWY PROJEKTOWANEJ - SIKKO

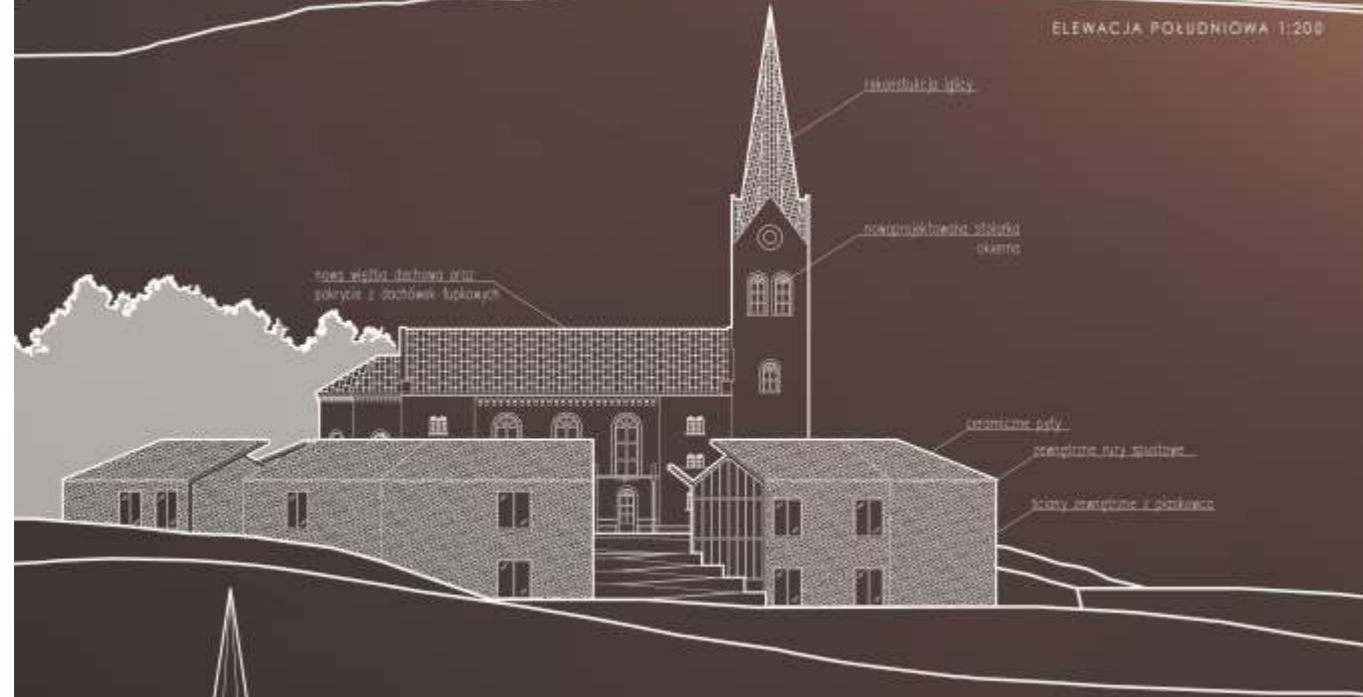
AUTOR: INŻ. ARCH. SELINA FARNOWSKA
 PROMOTOR: DR INŻ. ARCH. BARTOŚZ MACIKOWSKI
 RECENZENT: DR INŻ. ARCH. MAŁGORZATA KOSIŹEWSKA

ELEWACJE, PRZEKROJE

PROJEKT WYKORZYSTUJE LOKALNE MATERIAŁY. DZIĘKI TEMU, KULTYWOWANE SĄ LOKALNE TRADYCJE ORAZ ZMNIJSZONO JEST POTENCJALNE ZANIECZYSZCZENIE TERENU PODCZAS BUDOWY. PIASKOWIEC Z KOPALNI PIASKOWCA JAN ZNAJDUJĄCEJ SIĘ W BOLESŁAWCU ŁUPEK Z KOPALNI ŁUPKA SZAROGŁAZOWEGO JENKÓW. NATO MIĄST BAZALT Z KOPALNI WILKÓW.

ELEWACJA POŁUDNIOWA 1:200

ELEWACJA ZACHODNIA 1:200

PRZEKRÓJ A-A 1:200

PRZEKRÓJ B-B 1:200

PROGRAM, PROJEKT ZIELENI

KOMPLEKS MA ZDEFINIOWANE OSIE KOMPOZYCYJNE. GŁÓWNA OŚ ZAŁOŻENIA JEST JEDNOCZEŚNIE OŚIĄ KOŚCIOŁA. MODUŁ DŁUGOŚCI BOKU BUDYNKU RÓWNA SIĘ PODWOJNEJ SZEROKOŚCI PSEUDO TRANSEPTU. WPŁYW NA KSZTAŁT ZABUDOWY MAJĄ RÓWNIŻ WIDOKI: NA HISTORYCZNĄ ZABUDOWĘ WSI ORAZ KARKONOSZE. DACH DWUSPADOWY W SZYBKOŚCI WSZYSTKICH OBIEKTÓW ZNAJDUJE SIĘ NA JEDNYM POZIOMIE. ODKŁADKI TEMU BRYLA SWOJĄ MASĄ NIE PRZYTLACZA KOŚCIOŁA - PRZYWRACA MU UTRACIŁĄ RANGĘ.

IDEALNE WYMIARY WIRYDARZA ZOSTAŁY OKREŚLONE W ŚREDNIOWIECZU - 100 NA 100 STÓP. SADZONE BYŁY TAM ROŚLINY OZDOBNE I/LUB ZIOŁA. TE HISTORYCZNE DANE ZDEFINIOWAŁY KSZTAŁT I PROJEKT OGRODU W TYM PROJEKCIE. OD STRONY POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ ZNAJDUJĄ SIĘ BĘDZIE POLETKO.

ZĘ WZGLĘDU NA SWOJĄ BOGATĄ SYMBOLIKĘ NASADZONE ZOSTAŁY LIPY DROBNOLISTNE, DEBY SZYPUKOWE ORAZ JABŁONIE RAJSKIE I DOMOWE. DĄB JEST UWAZANY ZA ŚWIĘTE DRZEWO. WIERZONO, ŻE DEBY MAJĄ WŁAŚNOŚCI LECZNICZE. DEBY HISTORYCZNIE BYŁY SADZONE W CENTRUM WIRYDARZY. TAK WIĘC DĄB SZYPUKOWY STANIE W CENTRUM PROJEKTOWANEGO KOMPLEKSU. JABŁONIO TO SYMBOLICZNE DRZEWO POZNANIA. POZA TYM ZAPROJEKTOWANE ZOSTAŁY RABATY KWIAATOWE I: ROZAMI, HORTENSJAMI, LILIA-MI AFRYKANSKIMI ORAZ MALWAMI. FREY-ALTANIE SADZONE BĘDĄ RÓWNIŻ WARZYWA.

RZUT OGRODU 1:200

WIDOK 1

WIDOK 2

DĄB

JABŁOŃ

LIPA

Projekt rekonstrukcji					
Opis	Wartość	Wartość planowana	Wartość docelowa	Wartość docelowa	Wartość docelowa
Długość i szerokość	100 m x 100 m	100 m	100 m	100 m	100 m
Wysokość	10 m	10 m	10 m	10 m	10 m
Waga	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t
Wartość	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t

Projekt ogrodu					
Opis	Wartość	Wartość planowana	Wartość docelowa	Wartość docelowa	Wartość docelowa
Długość i szerokość	100 m x 100 m	100 m	100 m	100 m	100 m
Wysokość	10 m	10 m	10 m	10 m	10 m
Waga	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t
Wartość	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t	1000 t

AUTOR: INŻ. ARCH. SELINA TARNOWSKA
 PROMOTOR: DR INŻ. ARCH. BARTOSZ MACIKOWSKI
 RECENZENT: DR INŻ. ARCH. MAŁGORZATA KOSTRZEWSKA

AUTORI INŻ. ARCH. SELINA TARNOŃSKA
PROMOTORI DR INŻ. ARCH. BARTOSZ MACIKOWSKI
RECEZENT DR INŻ. ARCH. MALGORZATA KOSTRZEWSKA

FUNKCJE OBJEKTÓW JAZDAŁY OKREŚLONE NA STĘPOJACÓ.

KOŚCIÓŁ: BUDYNEK WSPÓLNOTY

BIURA: BUDYNEK ORGANIZACYJNY I RECEPCJA

KUCHNIA I JADŁODAJNIA: WSPÓLNY STÓL

COWORKING: BUDYNEK NADZI, ZNAJDOWAĆ SIĘ W NIM BĘDĄ PRACOWNIE ARTYSTYCZNE, PRACOWNIE MUZYCZNE ORAZ INNE SALI LEKCyjne I SIŁOWNIA. W BUDYNKU ZNAJDOWAĆ SIĘ BĘDZIE MIEJSCA NA PRACOWNIE CERAMICZNA, W KTÓREJ CZŁONKOWIE LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI BĘDĄ MIEĆ OKAZJĘ TWORZYĆ KONKRETNY PODZIAŁ CERAMIKI - BIAŁO-NIEBIESZKA CERAMIKĘ DOLEŻLAWECKA, TYPOWA DLA REGIONU, PONADTO ODBK ZNAJDOWAĆ SIĘ BĘDZIE BIBLIOTEKA.

BYPIALNIA I ŁAZNIA: BUDYNEK DOPROCYZNEU

Plan 0 - Instalacja parkingowa

nr	nazwa pomieszczenia	powierzchnia [m ²]
0.1	parking	20
Razem 20		
Instalacja parkingowa		
0.2	parking	100
0.3	parking	100
0.4	parking	100
0.5	parking	100
0.6	parking	100
0.7	parking	100
0.8	parking	100
0.9	parking	100
1.0	parking	100
Razem 1000		

Plan 1 - Instalacja parkingowa

nr	nazwa pomieszczenia	powierzchnia [m ²]
1.1	parking	20
1.2	parking	20
1.3	parking	20
1.4	parking	20
1.5	parking	20
1.6	parking	20
1.7	parking	20
1.8	parking	20
1.9	parking	20
2.0	parking	20
Razem 200		

PLAN PARKINGU 1:200

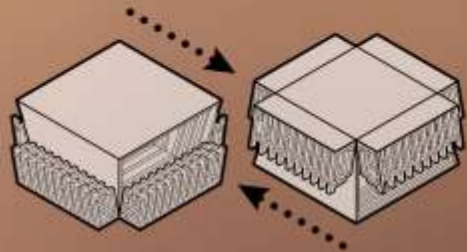
AUTOR: INZ. ARCH. SĘLIWA TARNOWSKA
 PROMOTOR: DR INŻ. ARCH. BARTOŚZ MACIKOWSKI
 RECYZENT: DR INŻ. ARCH. MAŁGORZATA KOSTEJEWKA

VIII PROJEKT WNĘTRZ

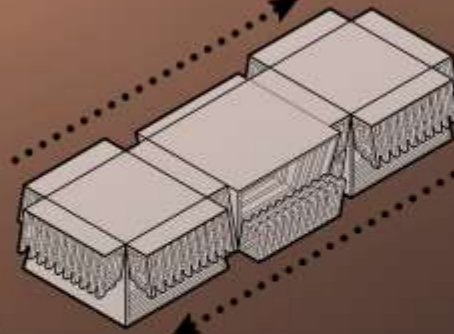
PROJEKT SIEDZISKA KOCH

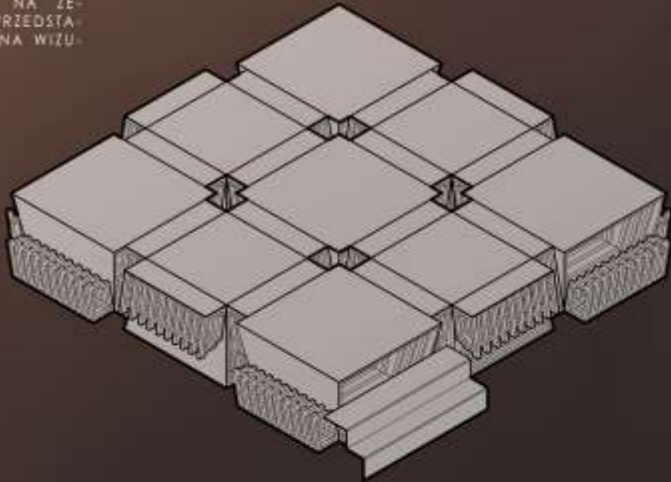
WYPOSAŻENIE WNĘTRZA KOŚCIOŁA SKŁADA SIĘ Z MOBILNYCH MEBLI.

DREWNIANE SIEDZISKA SĄ SYMETRYCZNE W FORMIE.

DZIĘKI ZĄBKOM W DOLNEJ CZĘŚCI SIEDZISKA MOGĄ TWORZYĆ STABILNĄ PLATFORMĘ/ PODEST/ SCENKĘ. SIEDZISKA MOGĄ BYĆ WYKORZYSTYWANE WEWNĄTRZ, JAK I NA ZEWNĄTRZ, CO PRZEDSTAWIONE ZOSTAŁO NA WIZUALIZACJACH.

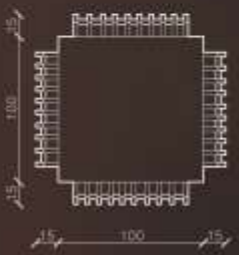

EFEKTEM ANALIZ ADAPTACJI OBIEKTÓW PO SAKRALNYCH JEST WYSTROJ WNĘTRZ. DRAŻ PROJEKT SIEDZISKA KOCH.

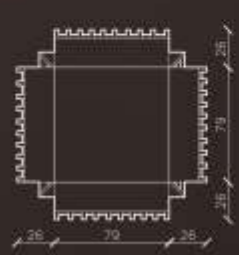
OSRODEK CHARYTATYWNY ZAPROJEKTOWANY ZOSTAŁ GŁÓWNIEM DLA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI. W WYJĄTKOWYCH SYTUACJACH JEGO ZASTOSOWANIE JEST UNIERSALNE.

W KOŚCIELE MOGĄ ODBYWAĆ SIĘ ŚLUBY, WYSTĄPIENIA CZY KONCERTY, A W SALI JADALNEJ WESELA.

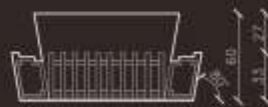
WIDOK Z BOKU 1:20

WIDOK Z GÓRY 1:20

WIDOK Z DOŁU 1:20

WIDOK Z BOKU 1:20

WNĘTRZE KOŚCIOŁA - SALA SPOTKAN, SALA WYKŁADOWA

SALA JADALNA, RESTAURACJA W SALI WESELA
SALA COWORKINGOWA - LEKCJA GARNCARSTWA I CERAMIKI SOLESKAWIECKIEJ

DOBUDÓWKA DO KOŚCIOŁA - BAR WINNY
MEZGIE OBIĘDOWY - LEKCJA OGRODNICTWA

PROJEKTOWANIE: ANNA TATKOWSKA
RECENZJA: ANNA TATKOWSKA, ARTUR WILKOWSKI
RECENZJA: ANNA TATKOWSKA, ARTUR WILKOWSKI

